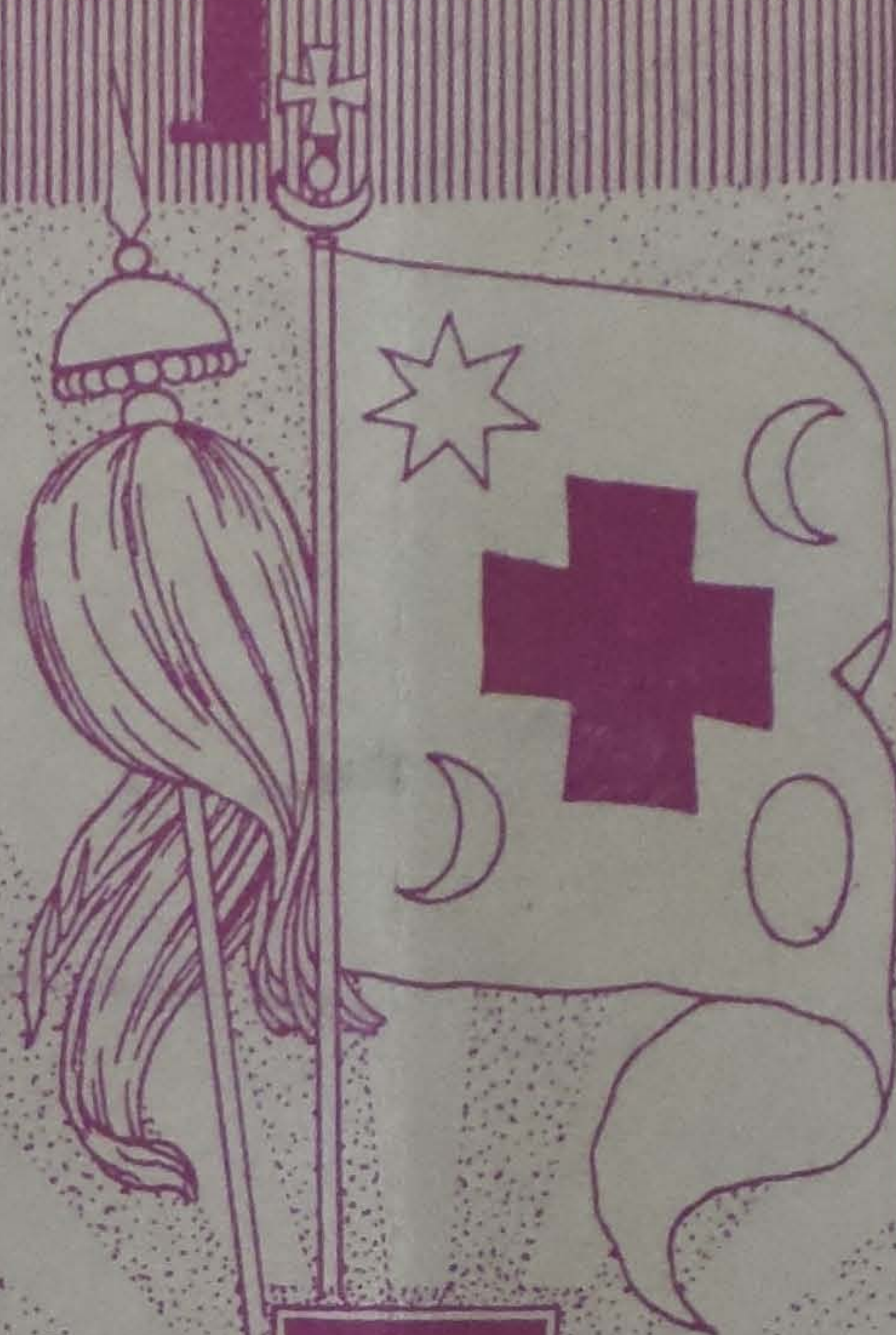

VIII
83

Запорожець

ЗАПОРОЖЕЦЬ
MENSUEL

PRIX : 2 Francs

VIII
83

З А П О Р О Ж Е Ц Ї .

О р г а н Т о в а р и с т в а З а п о р о ж ц і в .

Видає Пропагандно-Репрезентаційна Група Товариства.

ч.6. листопад-Грудень 1936. Париж.

З м і с т :
Частина Офіційна:
ІНФОРМАЦІЙНИЙ ЗВІТ УПРАВИ ТОВАРИСТВА стор.2-4.

Частина неофіційна:
Від Редакції: Новорічна. 5-6.
Хор.Арх.А.КОРНІЙЧУК. Нація по над партіями. 7-10.
Ген.-Хор.СВАРИКА. Чужинецька допомога. 11-12.
В.ПРИХОДЬКО. Коли ж відбудеться Національний Конгрес? 12-13.
Поручник ПОНОМАРЕНКО. Ідея націоналізму на будову і на службу Великій сильній і незалежній Українській Державі. 13-14.
Полковник ДУБОВИЙ. Бій під с.Наливайками. 15-16.
Юрій КОСАЧ. Запорожці під Дюнкерком. 16-17.
Підполковник РОСІНЕВИЧ. Запорожці на Свят-Вечір Року Божого 1919. 18.
Генерал-Хорунжий СВАРИКА. Підготовка кадрів для майбутньої Визвольної Боротьби. 19.
Шамба БАЛІНОВ. Політичні течії середь Козацтва. 20-22.
Ю.Л. З міжнародного життя. 22-23.
З життя Запорожців. 23-26.
Повідомлення Редакції. 26.

Париж.

І Січня 1937 року.

§1.

З Святom Різдва Христова та Новим Роком сердечно вітаю Пана Почесного Голову Товариства Генерала Омеляновича-Павленка, Почесних Членів Т-ва п.п.Генералів Присовського та Сварика, Управи Філії, Представників, Стасих Груп та всіх членів Товариства.

В дні Великих Свят ми особливо відчуваємо нашу відірваність від Батьківщини; ці дні є для нас днями спогаду про славне минуле, днями, коли ми перевіряємо наші моральні сили, що нам придадуться для Майбутнього: нашу твердість, нашу волю, нашу відданість Визвольній Справі, нашу непохитність та нашу велику віру в славу та світлу Будучину нашої Держави.

Складаючи ці святочні привітання, я закликаю всіх запорожців, а особливо тих, що перебувають самотньо, далеко від наших осередків, до схоронення себе від зневіри в Нашу Справу.

СЛАВА УКРАЇНІ! СЛАВА ЗАПОРОЖЦЯМ!

§2.

Подаю до відома лист, одержаний від п.Почесного Голови Товариства:

"Всім Комбатантам в Новому 1937 році бажаю здоров'я, щастя та добрих перспектив.

Генерал М.ОМЕЛЯНОВИЧ-ПАВЛЕНКО Старш
ЗАПОРОЖЦІ!

Вступаємо в Новий 1937 рік за обставин надто турботних, — усвідомимо собі це. Не в наших силах змінювати біг світових подій, але, консолідуючи наші національні сили, ми можемо надати ваги у вирішенні нашої загальної Справи.

Так само, як і комбатанти інших народів, ми плекаємо нашу правду для Українців, беручи за вихідну позицію Українська Правова Держава на базі Всенародної духовної єдності.

Українська Армія, що буде родиною і доброму селянинові і робітникові має завданням зреалізувати це, спираючись на козацькі традиції.

Як воїни-патріоти, ми закликаємо всі корпорації разом з нами підтримати змагання наших державників, стреміти до створення Національного Всеукраїнського Фронту.

Що ж до нас-комбатантів, то і в цьому наступному році будемо змагатись збирати навколо наших гуртків відважних і стійких б.воїнів, бо нам о чи-сло не ходить: ми хочемо бути лише добрим складником в спільнім національнім фронті, а свідомі ми того, що все сумлінне українське громадянство морально є з нами.

Будемо вірити, що добрий Віждь донесе Ваші турботи і думки і до наших степів, в яких є вже казкою про те, як ви міряли ваші сили з ворогами Української Держави та в яких вирости нові покоління, яким мова ваша буде зрозумілою; то будучі ваші співники.

М.ОМЕЛЯНОВИЧ-ПАВЛЕНКО."

§3.

Подаю до відома лист, одержаний від Почесного Члена Товариства Пана Генерала Сварика:

"Високоповажний Пане Полковнику!

Вітаю Вас персонально, а також у Вашій особі й все Товариство Запорожців з наближаючимися Святами Р.Х. та Новим Роком.

Бажаю всім вам, щоби ваші найдорожчі бажання у наступаючій році здійснювались, а славному Товариству Запорожців бажаю, аби воно мало у своїх рядах лише членів активних з твердою вірою, неупорною енергією та готових жертвувати усім на користь нашої нещасної, поневоленої Батьківщини та рідному Товариству.

СЛАВА УКРАЇНІ! СЛАВА ЗАПОРОЖЦЯМ!

Пропу прийняти вислів моєї щирої поваги до Вас.

Завжди готовий до послуг Ваших

В.СВАРИКА."

§4.

Наше Товариство щиро віталося на заклик про реставрацію Запорожського бойового Статуту.

4-ий З'їзд Запорожців, членів Товариства, призначаю на перший день
ликодня в м.Омекурі. Технічна підготовка З'їзду покладається на Генера-
ного Писаря Товариства та на Управу Омекурської Філії.
місце З'їзду дає змогу прийняти в нім участь більшім кількості Запоро-
ців, ніж на минулому З'їзді, бо візьмуть персональну участь в нім: члени
Філії Т-ва в Омекурі та у Вілсері, члени Групи Запорожців в Кнютанжі та
численні представники Філії при Управі. Філія Т-ва в Бразилії має уповно-
важити одного члена Т-ва у Франції для заступлення Філії на З'їзді.
Управам Філій, Старшим Груп та Представникам Т-ва надіслати до Управи
Т-ва свої думки, побажання та пропозиції що до З'їзду до Іберезня ц.р.
Програм та порядок З'їзду буде подано в наступнім Інформ. Звіті.

§6.

Бюлетень Товариства з листопаду м.р. виходить як журнал Товариства під
назвою "ЗАПОРОЖЕЦЬ". В житті нашого Т-ва журнал грає дуже велику роль, бо
через нього ми тримаємо взаємний зв'язок, розвиваємо нашу ідею та її поти-
рємо. Управи Філій, Старші Груп та Представники Товариства повинні над-
силати за 2 тижня до виходу чергового числа журналу до Редакції журналу
дописи про життя по осередках, а п.п.члени Т-ва, що мають змогу, в такім
же порядку надсилати матеріал у формі дописів, статей.

Генеральний Писар Т-ва має надсилати мені проекти чергових звітів з
таким розрахунком, щоб я міг, по затвердженню, надіслати його до Редак-
ції своєчасно.

З огляду на важливість журналу, необхідно, щоб всі члени Т-ва його
підтримували. До тих членів Т-ва, що журнал не передплачують, Управа бу-
де ставитись, як до членів, які несумлінно виконують свої обов'язки, з у-
сіма виходячими з цього наслідками. /Статут Т-ва, Розділ III, §§15 та 16/.

Особливо це стосується до членів Т-ва в Кнютанжі, у яких непомітно
серйозного та сумлінного ставлення до своїх обов'язків.

§7.

Контрольна Комісія Т-ва складається згідно Статуту з Управи Омекурсь-
кої Філії та одного члена Філії при Управі. По умовам свого місця перебу-
вання ніхто з членів Філії при Управі не має змоги брати участі в праці
Комісії, а тому пропоную Управі Омекурської Філії кооптувати до складу
Комісії одного з членів Омекурської Філії.

Контрольній Комісії виконувати свої обов'язки, керуючись відповідним
§ Статуту Товариства.

§8.

З огляду на нерегулярний зв'язок з Філією Товариства в Бразилії призна-
чаю Хорунжого ПОРОНИКІВА Представником Т-ва в Бразилії. Хорунжому Поро-
ніку провадити працю згідно моєї спеціальної інструкції, що йому була
надіслана.

§9.

Пропагандно-Репрезентаційна Група Т-ва налагодила зв'язок зі старим
членом Товариства п.Сотником ЛОБОДОЮ. Сотника Лободу поновити в правах
членства, зарахувавши до складу Паризької Філії.

§10.

Затверджую нових членів Т-ва: до Паризької Філії --- 2-х воєнків---
Підполковника МАРА та підстаршину У.Г.А. МІДВІДЯ, до Філії Т-ва у Вілле-
рію - 3-х воєнків, до Філії т-ва при Управі - 2-х воєнків.

§11.

За шкідливу діяльність, причинену Сотником БАБІЄМ під час його перебу-
вання в Берліні, завішую його в правах членства.

§12.

Згідно поданій заяві не рахувати Підполковника МОКІЄВСЬКОГО членом
Товариства з 15 грудня 1936 року.

§13.

Групи Запорожців, нараховуючі до 5 членів, тримають зв'язок з Управою
Т-ва за посередництвом одного, призначеного або обраного члена Групи,
який іменується Старшим Групи.

§14.

Головою Омекурської Філії призначаю п. Сотника СЕМЕНЮКА, якому прийняти справи Філії та подати рапорт про стан Філії.

§15.

15 листопаду м.р., згідно мого розпорядження, відбулося відкриття Філії Товариства у м. Вільєр/Франція/. Філія повстала, дякуючи заходам Старшого Групи Запорожців у Вільєр п. Хорунжого КУЗЯ та при допомозі йому в праці членів Групи.

Затверджую обрану Запорожським Колом Управу Філії в складі: Хорунжий Микола КУЗЬ - Голова, Підстаршина Іван ЛУК'ЯНИНКО - Писар Філії. Дякую Управі Філії та Запорожцям у Вільєр за продуктивну працю та прощу і надалі вкласти в справу поширення нашого Товариства енергії та свідомости нашого ЗАПОРОЖСЬКОГО ОБОВ'ЯЗКУ.

§16.

Представникові Товариства в Чехословаччині п. Хорунжому Архитекторові КОРНІЙЧУКОВІ в імені Товариства висловлюю подяку за виконаний проєкт окладинки ЗАПОРОЖЦЯ".

§17.

Тяжко захворіли та перебувають в шпиталю члени Товариства: Підстаршина/Філії при Управі/ КОРЧЕВНИЙ та бунчужний/Омекурської Філії/ ЗАРІЦЬКИЙ.

§18.

По постанові Запорожського Кола Парижської Філії Товариства від 13-го грудня м.р. щомісячні сходи п.п. членів Філії відбуватимуться в першу неділю кожного місяця в Кавярні "Шоп Распай" 243, Бульвар Распай, метро Распай від 3-ої год. по обіді.

Наступні сходи відбудуться 3-го січня.

§19.

З огляду на те, що переведення 4-го З'їзду потягне за собою певні видатки, прошу Управу Філій, Старших Груп та Представників Товариства до 1-го березня ц.р. надіслати членські внески до Канцелярського Фонду та до Пропагандно-Репрезентаційної Групи за 2 півріччя 1936 року та за I-ше півріччя 1937-го.

Голова Товариства

Полковник Д У Б О В И Й .

На прохання з Парагваю Управа Товариства розшукує козаків Зосима КИСІЛЯКА та ГАЙДУКА.

Розшукують сестра і швагер з села Радовичі, повіт Володимир-Волинський. Хто знав би про місце перебування зазначених осіб, прохается повідомити або Управу Товариства, або безпосередньо по адресі:

Monsieur S. SZYMANSKI.
Kampa Sandova
ENKARNACION.

Republika Paraguay.
/Sud Amerika/.

Всіх передплатників, читачів, прихильників, однодумців, все українське воцтво щиро вітає "ЗАПОРІЗЬ" з Новим 1937 роком та висловлює тверду віру, що розпочатий об'єднуючий рух серед української еміграції поширяться ще більше, ніж досі, та що наша еміграція пригадає собі те, що так часто забувається: що головним чином українська еміграція є еміграцією національною, а не лише соціальною.

Ми переконані, що наступає вже дальший етап нашого розвитку під оглядом державно-політичним; ми починаємо - хоч і спізнившись - певними кроками йти до того одного, що Україні може якусь користь принести і довести наші визвольні змагання до успішного кінця: як що ми, еміграція, були об'єднані по лінії горизонтальній, себ-то нема серед нас двох думок про самостійність усіх земель нашої Батьківщини, то тепер ми спостерігаємо - і за останні часи все більше і більше, - що об'єднання вже починається і по лінії вертикальній: починається інтеграція всіх українських дійсних патріотичних сил. І як що ми почали нашу визвольну боротьбу з безліччю різних політичних світоглядів, взаємно себе поборюючих і виключаючих, серед нами самими створеного політичного хаосу; як що цей хаос на протязі довгих років еміграції ми не тільки не намагались привести до якоїсь системи, але ще, йдучи за різними лікарями-шарлатанами, побільшували і поглиблювали, то тепер спадає полуда з очей наших, і ми починаємо вчитись розпізнавати дійсні причини нашої національної катастрофи. В кінці року Божого 1936-го ми вже инакше дивимось на події, недавно минулі, як в роках 1917-20-х.

Цілком природним наслідком цього є те, що наші бувші вожді - властиво їхні "законні", чи "незаконні" спадкоємці - лишаються тепер на самоті, не тільки нічого не придбали, але й втратили те, з чим вийшли з України, не тільки не мають підтримки своїх прихильників, але не мають вже і самих прихильників; навіть їхні "партайколеги" вже їх покинули, а між собою так пережерлись, що далі нікуди... Маючи нахил до політиканства, позбавлені державного світогляду, з нічим неоправданими честолюбивими намірами грати перші ролі, "спадкоємці" почали творити різні політичні партії, витворювати різні "ідеології", єдино "правдиві", єдино "законні" гасла, а в дійсності показали повну відсутність якої-будь ідеології, а вся їхня "енергія", "активність" при ближчій розгляді виявлялась нічим иншим, як безпредметною метушиною, яка користи українській справі не приносить, а шкоду принести може, та ще й велику.

Порівнюючи наступаючий рік з минулими роками еміграції, від 1920-го почавши, ми лише з першими роками нашого перебування на чужині можемо знайти якусь аналогію, але разом з тим і дуже велику різницю.

Як що в перші часи після скінчення збройної боротьби ми чекали і сподівались продовження збройного чину, то це було головне наслідком нашого бажання, нашої віри, нашого національного пафосу, що, виходячи з глибини наших душ, примушувало нас шукати належного для них виходу; енергія наша не була висчерпана; зрозуміле незадоволення нашою збройною поразкою спонукало нас шукати можливості цю боротьбу продовжувати, примушувало нас не тільки вірити в найближчі корисні для нас зміни ситуації, але й вірити в кожную хвилину, що давала нам хоч би яку малу надію на змогу цю боротьбу продовжувати. Нам цього хотілось, цього ми прагнули часто воупереч дійсному стану тогочасних наших можливостей, що залежали з одного боку від настроїв та бажань всього нашого народу, а з другого - від зовнішнього чинника - міжнародного становища взагалі і тої ваги, яку в залежності від цього українське питання могло б мати.

Як ті, так і другі обставини не залежать від нас, українських емігрантів; ми лише можемо і мусимо всі ці обставини уважно студіювати, щоби в належний мент дати максимум того, що українська об'єднана національна еміграція дати зможе.

Після 17 років перебування на еміграції ми можемо уявити собі досить правдиво ту зміну в настроях та бажаннях нашого народу, що приєднав з собою довгорічну окупацію всіх наших земель; міжнародна ж ситуація в сучасний мент не є дуже важкою для зрозуміння.

Як що на початку 1917-го року і далі, соціальні змагання розагитованої різними "ділками" української маси домінували над почуттями і зрозумінням її національного визволення, чим і пояснюється короткотривалий успіх наших соціалізаторів, яких в свою чергу передавали соціалізатори в "братньої" московської комуністичної партії, де обіцали надам ще більше; як що тоді національно думавших елементів, а тим більше провідників, було обмаль, і проти них доповставала насамперед ця сама маса, -

то тепер соціальних експериментів український нарід зазнав вже аж за надто і переконався у вартості всіх спокусливих обіцянок; самі ж теорії інтернаціонального "братерства" при першій же зустрічі з питаннями порядку реального банкрутують та лишаються власне нездійсненими теоріями; як що в 1917 році лише найбільш активна частина українського народу скористала з сприятливої ситуації, а нарід в своїй масі лишився пасивним, мовляв: "Хай Бог тому помагає, хто нам добра бажає", то тепер після тяжко-кріпакового досвіду він вже знає по-перше "хто йому добра бажає", а по-друге твердо знає і те, що тому він мусить і активно допомогти, а разом з цим не дасть себе вдруге обдурити ріжним партійним агітаторам.

І як що в 1917 році нам прийшлося робити дві революції — національну і соціальну, то на Наддніпрянщині ці дві лінії цілком злилися до одної, бо гасло "проти Москви" вже й є гаслом проти соціалізму у всіх його формах, а в Галичині національні почуття завжди домінували над соціальними.

Ми певні, що тепер українська визвольна боротьба прийме цілком інші форми під оглядом широкої участі всього українського народу в цій національній війні за визволення з під всіх окупацій.

Тяжкими стражданнями пришов наш нарід до цього досвіду, тяжкий шлях чекає його до здійснення своєї мети, але спільними зусиллями всіх класів і станів ми дійдемо до здійснення стремлень великих Українців XVII і XVIII століть.

Ми не знаємо, в який спосіб розпочнеться другий і останній період збройної боротьби, але ми знаємо, що найліпшим способом буде, аби сприяючий мент залежав від самого українського народу, а не від чинників міжнародного характеру. Найліпшим рішенням буде, як нарід наш сам, своїми власними силами повстане за свою національну волю, не оглядаючись на жадні "орієнтації", а своєю єдністю, організованістю, скерувавши всі свої сили і енергію на спільну боротьбу, сам виборе собі свободу і волю і сам влаштує своє національне життя відповідно нашим історичним традиціям, а не по чужим. — хоч може для цих чужих народів і дуже добрим — вразкам.

Але вибір способу боротьби не залежить від нас, емігрантів: ми зможемо лише прийняти посильну нам участь в боротьбі народу за своє державне існування.

На випадок же збройного конфлікту між нашими окупантами і другими державами кожна з воюючих сторін буде намагатись прихилити до себе симпатії українського народу: одна — ріжними обіцянками, а друга, явно виступаючи в ролі визвольника від чужого ярма. Цілком ясно, що ні одній ні другій стороні не можна надавати повного довіря, бо дуже легко може статись, що замість визволення ми будемо примушені грати ролю буферної держави, чи держави-сателіта, чи фактичної колонії нашого ближчого, чи дальшого сусіда. З такою роллю України ні один державно думаючий український патріот не погодиться.

Наслідок майбутньої боротьби залежить лише від самого українського народу, і якщо "війна є екзамен для народу", то треба одверто признати, що до такого екзамену в 1917-20-х роках ми не були підготовлені.

В критичні хвилини існування кожної нації забуваються всі взаємні непорозуміння, нарід інстинктивно відчуває потребу об'єднання, творить священе об'єднання, яке лише і може націю від загибелі урятувати.

А хіба ж час, що ми переживаємо, не є такою критичною хвилиною для української нації? Хіба тепер перед нами не стоїть питання: "Бути чи не бути?"

І з чим в рішучим мент прийде українська еміграція до свого народу? Чи з одною, за довгий час перебування на чужині виробленою ідеологією, з одним лише бажанням всі сили свої і життя віддати для визволення свого народу, чи з безліччю ріжних орієнтацій, партійних догматів, зі всіми своїми сварками, з бажанням инакше думати "вигнати до корня?"

Чи для нашої еміграції всі українці-брати між собою, чи лише віроісповідники своєї, чи "ворожої" партії? Чи ми, еміграція, діями вже доплатили, що ми творимо НАЦІЮ, а не політичні партійні гуртки?

Визнавши одну спільну мету, українська еміграція мусить виробити і одну спільну ідеологію, яка може бути лише одна і єдина: об'єднати всі свої сили, забути про свої партії, а пам'ятати одне: в слушний час організована українська еміграція, як один, піде до свого народу і прийме посильну участь в допомозі українському народу в його боротьбі.

Принести до свого народу українська еміграція мусить ідею СВЯЩЕННОГО ОБ'ЄДНАННЯ, а не свої руді партійні сварки, бо ми будемо державу, а не партію.

Скасування Філії ТОВАРИСТВА ЗАПОРОЖЦІВ у Чехословаччині викликало значно більший відгос, ніж того хто чекав. Це скасування було власне наслідком конфлікту двох поглядів на способи нашої національної боротьби.

Коли Т-во Запорожців ставить над усе інтереси національні і вбачає досягнення повного нашого визволення лише спільними силами усіх українців усіх політичних напрямків, де-які вважають таке поступовання хибним і закидають нам, що ми вперто боронимо свою організацію перед з п о л і т и з у в а н н я м , не хочемо відмовитись від наших основних засад.

Наболіла, досі ні в який спосіб невирішена справа консолідації наших сил заставляє нас задуматися над тим, чому так тяжко порозумітись ріжним політичним течіям, чому так тяжко виступати в миру і згоді, як добрій родині; де і які цьому причини і чи взагалі є які-будь поважні, розумні причини нашого політичного й громадського хаосу.

Розбиття нашого громадського емігранського життя, його такий несимпатичний вигляд має своє коріння в тому, що наші політичні організації намагаються ним опанувати, вважаючи в той же час, що інші такі організації обманюють наш загаль.

Таке поступовання спостерігається у всіх державах з "демократичними свободами", бо зрозуміло, що кожна політична група бажає захопити найбільше місця біля державного жолоба та переконує виборців, що лише вона принесе народові добробут та спокій.

Але те, що є зрозумілим у державних націй, у нас виглядає цілком диким, бо нам як раз тої самої держави бракує. Це, на жаль, нашим політичним центрам ані трохи не шкодить.

Вони всі готуються до того, що народ на Україні нараз повстане і покличе лише один /звичайно!/ "центр", а то "наш" центр на Україні владу тримати. /Де-які наші угруповання навіть цього покликання і не чекають, а тримаються до послуг зовсім інших, "союзних", націй. Ред./

Цей поворот і обняття влади над народом є альфою і омегою більшості наших політичних угруповань.

Треба нам переглянути і усвідомити можливості, при яких цей поворот міг би відбутись.

Умови, в яких живе наш нарід, не дозволяють йому не то що політичних, але навіть і національних організацій. Організаційні здібності нашого народу, загальні його настрої, стан матеріальний і моральний є цілковито інші, ніж ті, при яких наші політичні концепції зродились; можна з певністю сказати, що ні одна з них, за винятком поодиноких випадків, не має поважних зв'язків з народом. Отже на випадок всенароднього повстання тяжко сподіватись, щоби ініціатори повстання рахували на те, що проводників повстання дасть якийсь український політичний центр з еміграції.

Ні один з цих центрів не має остільки відповідного людського матеріалу, щоби обняти хоч би головні ролі; на добровільну згоду ж між всіма нашими центрами немає жадної надії.

наші політичні лідери рахують, що вся їхня діяльність є скерована на вироблення тактики, на гуртування сил, на виховання кадрів. /Нам, на жаль, не приходилось багато чути про таке виховання кадрів, а скорше про придбання прихильників та про знищення инакодумачих. Ред./

Це було б зрештою цілком нормально: нарід наш, не маючи змоги сам нагромаджувати сили в своїх організаціях, є вправі чекати, що найкращі сили його, що виийшли за кордон, будуть гартуватися для дальнішої боротьби, будуть зберегати старі і творити нові моральні вартості, будуть консолидуватися, вести міжнародню пропаганду нашої справи, щоб, коли приде можливість відбудови нашої державности, — ми б були в кращих обставинах та не були б примушені повторювати такі фатальні помилки, як це було в роках 1917-1920.

Згідно з цим можна було б сподіватись, що певна частина ініціаторів народного повстання, радісно і з пошаною привітає українську еміграцію і дасть їй почесне місце у відбудові нашої держави.

Чи зможуть ці ініціатори трактувати нашу еміграцію як щось цілосне, морально сильне, національно монолітне? - Кожний з нас, розглянувши і давши собі відчит з нашої дійсності, почервоніє від ганьби. -

Яка прикра несподіванка була б для цих ініціаторів повстання, якби їх почали "інформувати" представники наших закордонних центрів і перетягати кожний на свій бік! Дуже незвідрадий стан організації нашої еміграції так з боку тактичного, як і з ідеологічного!

Не є таким цей стан, щоб збудив у наших братів на Україні пошану до нас і довіря до наших здібностей. Здібності нашої еміграції до твердої національної організованості дають їй право кіба на дуже скромну роль в цім повстанні, бо якби наші політичні угруповання внесли до нього, як о п р о в і д н и к и , ті самі способи, що вони практикують на еміграції, то кінець національної визвольної боротьби, то кінець нашої акції був би трагічним.

Кожний з наших центрів запевняє, що якби він появився в Україні, то за ним пішло б принаймні 75 відсотків нашого народу; про такі твердження можна мати обгрунтовані сумніви.

Протягом 17 років еміграції не побільшили вони своїх сил і не мають на це в тих обставинах, що самі ж вони створили, ніяких вигладів. Можна рахувати, що наші центри, всі разом, об'єднують ледве 10% нашої еміграції.

Серед емігрантів, які досі ні до якого центру не приєднались, не ви-кликають вони пошани через свою непримириму тактику що до инакше думаючих, ніж вони самі. Твердження ж кожного нашого центру, що в разі його "акції" вся еміграція вступить до його рядів, небагато варте, бо сила еміграції все зменшується нашим безладдям, а в новоутворених рядах зможе опинитись багато розкладового елементу, якому і тепер не може поставити належного опіру наша еміграція, на протязі довшого часу розтравлювана політиканством більшості наших центрів.

Отже консолідованості, яка б дала нашій еміграції велику ідеїну силу, нема. Але ясно є, що будувати державу без цієї сили не можна. На чому ж ще можуть наші центри будувати свої комбінації? - Це є поміч, яку можна дістати від якоїсь зацікавленої держави.

Це є найсумніща сторінка нашого політичного життя.

Треба пам'ятати, що яка б не була держава може дати ту, чи иншу поміч якій-будь нашій політичній групі лише за певні конкретні зобов'язання з нашого боку: чи то буде визнання кордонів по Рижському договору, що коштуватиме Україні цілої Галичини, з половиною Волині, чи відмови на Закарпаття, або Буковини; може то бути довгочасне використання українських залізниць, копалень, чи певний річний контингент колоністів на українські землі на протязі певного часу і т.и.. Ресстр подібних концесій є досить великий.

Звичайно, що кожний такий "договір" є дальшою перешкодою при будучім відновленні державного життя нашого народу.

Зрозуміла річ, що при відбудові Української Держави ми не обійдемося без чужої помочі; рівнож зрозуміло, що кожна поміч мусить бути відплачена. Лише неможна забувати, що є велика різниця між поміччю-позичкою і поміччю-завдатком за будуче відступлення провінцій, чи багатих концесій.

На якого роду поміч можуть розраховувати наші сучасні політичні центри?

Польській та чехословацькій еміграції коштувало величезних зусиль, щоб втягнути воюючі держави до орбіти своїх інтересів. Вистарчить нам проглянути історію подорожів бувшого президента Чехословаччини, або організації чехословацьких легіонів, ч.-словацької Народної Ради, або ще перед тим чеської Мафії, щоб зрозуміти, яку колосальну працю треба було виконати чеським політикам, яку візірцеву консолідацію своїх сил вони виявили, яка візірцева толеранція між різними політичними течіями серед них панувала. І головне, не дивлячись на те, що осередки чеської еміграції були в різних державах Європи і Америки, - ні одному з цих осередків не прийшло на думку засновувати якісь політичні партії; нікому з них не прийшло на думку п е р е д р і ш а т и устрій своєї б у д у ч о ї держави та з-за цього між собою ворогувати.

Тому при відродженні своєї держави чеський нарід святкував чесний поворот своєї еміграції з різних кінців світу; встановлений Уряд не мусив лонати собі голову над тим, котрі зобов'язання котрої політичної групи признавати за свої, бо група була лише одна - чехословацька з одним вико-

навчим органом - Народною Радою з її філіями.

Звичайно, що кожна держава, до якої за допомогою зверталась ця Народна Рада в часи війни, ставилась до неї, як до солідного представника народу, що своєї держави хоче; тому ця поміч була дана без ніяких понижуючих умов.

Чи може наша еміграція поступувати в якийсь інший спосіб?

Безперечно, що ні.

Рахуючись з існуванням кількох українських закордонних центрів, зацікавлена в українським питанні держава буде дивитись на пегний центр не на як господаря українських земель, а лише як на більше або менше авантюрний засіб підсилити свої претензії на українські багатства та відповідно з тим і балакатиме з тим центром.

І коли той центр, маючи своїми репрезентантами дійсно чесних людей і українських державників-патріотів, не виявить в будучім великої охоти щодо сповнення вимагаючихся зобов'язань, то така чужа держава "приятелька" звернеться до іншого, більш охочого до зобов'язань центру. Ледве чи можна вказати державу, що безкорисно для себе прекленилась би перед ідеалом відродження Незалежної України. Т а к и х ідеалів сучасна дипломатія не знає і з нами не буде поводитись ліпше, як з іншими; доказів цьому маємо досить.

Більшого значіння центри не мали б навіть і тоді, коли б до своїх рук абсорбували в с ю українську еміграцію, бо правдоподібно ця еміграція розподілилась би помірно між різними центрами, не посиливши масово ні одного з них.

Що ж до центру-уряду, то хоч би він був і найкращий, найморальніший, найзручніший в дипломатії, то вже самий факт його існування далеко по за межами території свого народу є дуже несолидний, і він може збудити інтерес лише в державі, охочій до тої чи іншої авантури. Крім того він не може мати авторитету в очах держави, з якою в даний момент переговорював, бо заразом існує ще один/може і два/ державний центр, що рахує себе ліпшим.

Наші центри/коли не всі, то принаймні де-котрі/, тихенько признаючи свою повну національно-ідеологічну безсилість, в той же час в своїх комбінаціях рахують, що прийдуть в Україну з якоюсь "союзною" армією та збройно до влади на Україні дістануться.

Було це вже в 1918 році/ Центральна Рада з німцями/ та в 1920-м/У.Н.Р. з поляками, безгережно за обставин для нас багато ліпших, ніж тепер.

В обох цих добах існували уряди, що ще не порвали зв'язків з українською територією, від часу посідання якої не відділяло їх десятки років, а що головне - ці уряди в тім часі не мали однаково, або й ліпше організованих конкурентів. Тепер, коли який будь наш еміграційний центр приведе з собою чужу збройну поміч, то він муситиме перемагати не лише наших окупантів, але рівночасно і побювати свого конкурента. За таких обставин, бачучи боротьбу двох, а може й більше, українських груп між собою, взаємно себе обезсилюючих, "союзна" держава зуміє різними засобами створити ще одну свою українську групу, яка погодиться творити Україну васальну, або й автономну свою провінцію, як що обставини не дозволять просто проголосити Україну своєю провінцією. "Історичні" до цього "підстави" завжди знайдуться.

З такими перспективами не погодиться жадний чесний Українець.

Але, на жаль, за данного стану організації нашої еміграції та положення в ній наших центрів - інших перспектив мати не можемо. /Як що еміграція буде грати головну роль. Ред./ Зрештою досить пригадати, як господарювали у нас німці в 1918 р. або пізніше поляки!, і то за обставин для України інших, ніж тепер.

Такі припущення мусимо льогично зробити, бо так воно фактично було й є, не дивлячись на усі зусилля наших "урядів" факти викладати "по-ученому".

Все це разом взяте переконує нас в недоцільности гри нашої політичної еміграції в різні "уряди", "голови держав" то що.

Це зайва витрата української національної енергії, що крім того приносить нам велику шкоду, рекомендуючи українців як націю, цілком незрілою до державного життя, здібну мати заразом кілька "урядів", але лише.. власне на еміграції.

Єдиний смисл існування нашої еміграції є: назовні - достойно, однодумно, без сварок між собою репрезентувати хотіння, волю української нації мати свою державу/демократичну, чи монархічну - це справа, яку українсь-

кий нарід вирішить сам у себе вдома/; а в середині - гартуватись нам усім в толеранції до усіх українців без різниці політичних поглядів, в самоорганізації, у вихованню кадрів, - словом піднести нашу національну мораль на належну височину за всяку ціну.

Першим нашим завданням в сучасний мент є створити репрезентативний осередок, який був би компетентним проголосити волю нашого народу/спільну волю.Ред./ до своєї державности, а zarazом паралізував би постанови і діяльність різних "центрів", які в своїх поступованнях не завжди дбають престижу нашої нації.

З жалем мусимо констатувати, що перша спроба такої консолідації у формі Всеукраїнського Національного Конгресу поки що не вдалась, не дивлячись на те, що з цією справою наробили вже багато крику та що за цю справу взялися провідники нашого політичного життя, які рахують себе елітою нації. Як що рахувати, що еліта - це є люде найліпші данного народу, люде, що є здібні в найкращий і найдостойніший спосіб дбати про потребу народу, - то цю прикмету не можна прикладати до представників тих груп, що за справу організації Конгресу взяли.

Пізніше, напевно, вийдуть спогади членів Підготівчого Комітету - чесних патріотів; з них ми довідаємось, які саме члени чи групи перешкоджали справі Конгресу, і наш нарід покрий їх призирством.

В цій статі не є нашим завданням розбирати цю справу, але мусимо ж констатувати, чому у нас є можливими такі явища?

Є знаним фактом, що організацію різних наших між собою ворогуючих урядів, товариств, що їх підтримують, як також і пародії "консолідації" творить завжди неспітна меншість нашої еміграції, хоч завжди рухлива, але не завжди національно бездоганна. Різні добрі і недобрі махінації є можливими лише тому, що більшість нашої еміграції, коли і не підтримує цих махінацій, то не буде принаймні таким махінаціям перешкоджати.

Бо ця пасивна більшість не виявляє з себе масу, здібну якимсь способом виявити свою волю, не має сильної аполітичної національної організації, якою своєю допомогою могла б підтримати солідну національну акцію, як також своєю могутністю та авторитетом відрадити різних політиків від шахрайства.

Є цілком ясним, що нездоровий стан нашого організаційного життя не зміниться раніше, доки маса нашого народу не буде мати подібної сильної організації, або організацій, - ми цього факту не зможемо обійти, не зможемо життя обдурити.

Поки наша маса в справах своїх одиниць не зійде зі становища .."моя хата з краю", доти не можемо сподіватись, що все якось само поліпшиться. Лише тоді, коли кожний з нас, кожна наша організація ясно собі усвідомить наш стан і наші завдання, коли ми будемо активно ставитись до проявів нашого громадського життя, але без хворого політиканства, тоді у нас не буде стільки центрів та "орієнтацій", бо кожна група буде знати, що, коли вона вийде з рамок національної дисципліни, буде бойкотована всіма чесними Українцями. Хаотичне життя переважної більшості нашої еміграції, політичні роздори наших організацій, наші страшні невдачі на міжнародних форумах - все це є наслідком суперництва наших центрів, безліччї наших орієнтацій, а ці причини мусимо усунути за всяку ціну.

Засадничо відкидаючи яку-будь боротьбу проти різних політичних центрів, мусимо побільшувати свідому народню організовану масу; мусимо стремити до знищення міжпартійної боротьби.

Запорожці започатковують собою ряд таких організацій.

Як показало перших десять років нашої творчої праці - наше Товариство має добрі підвалини. Треба на них трівати, поширювати свою ідею і способи своєї організації всіма засобами: особистими виступами, статтями в пресі, участю в національних акціях, федераціях з співгучними організаціями то що.

Не настирливо, не гостро, але по-братньому, добрим словом та особистим прикладом закликати всі наші групи, організації і окремих осіб до творчої національної солідарности, підкреслюючи, що для нашої справи не потрібно мати безліч ворогуючих між собою організацій, але мати організації, ідеологічно оправдані морально і матеріально сильні.

Таким лише способом будемо твердо й певно наближатись до нашої Великої Мати - Державної Української Нації.

Хер. Арх. А. КОРНІЙЧУК.

ЧУЖИНЕЦЬКА ДОПОМОГА.

В одному з останніх чисел французького тижневика "КАНДІД" поміщена стаття, в якій говориться, що О.У.Н./організація українських націоналістів/ одержує допомогу від совітів за посередництвом п.Розенберга.

Не перший раз приходить чути та читати про різні допомоги від різних держав українським політичним організаціям на еміграції.

Я не можу та й не хочу ні виправдувати, ні обвинувачувати ці організації: можливо, що такі чути є звичайним способом для скомпромітування можливо, це є правдою.

Дотичні організації, при бажанню, завжди мають спроможність виправдатись, чи спростувати наклеп, або дати пояснення, бо всі такі організації мають свої часописи.

Я хочу зупинитись на принциповій згоді українських політичних організацій на еміграції таку чужинецьку допомогу приймати.

Тяжка їхня праця на еміграції; всі вони мають в більшій, чи меншій кількості своїх "вірноподданих", які вважають конче необхідним існування своїх вищих провідних органів та вимагають від них праці, яка виявляється в триманні зв'язку з членством, в роз'їздах, виданню часопису і т. Все це вимагає великих витрат.

Тих грошових засобів, що організації мають як членські внески та добровільні пожертви на пресовий фонд і инше, далеко не вистарчає для провадження праці в бажанім розмірі, і ось тут вищі органи організації примушені вишукувати десь гроші на якихсь-то умовах.

Скільки, від кого та на яких умовах одержується таких грошей, для рядових членів здебільшого невідомо, як і невідомо, куди та скільки цих грошей витрачається.

Ми знаємо, що є держави, яким є вигідним саме існування самостійної України чи то як їхньої союзниці в майбутньому, чи то для ослаблення сильної Росії, а тому вони охоче будуть підтримувати матеріально існування якогось політичного українського центру, не вимагаючи від нього жадних зобов'язань ні тепер, ні в майбутньому/Ми не віримо в існування таких "безкорисних" держав та такої ж "безкорисної" для себе допомоги. Реально є держави, що, виплачуючи якомусь політичному центрові гроші, вимагають від нього певної політичної роботи, не вигідної для українського національного питання, як рівнож і зобов'язань на майбутнє, не вигідних для Вільної Української Соборної Держави.

Оскільки першу допомогу можливо ще прийняти, як нешкідливу та неаморальну, оскільки допомога другого роду є звичайно державною зрадою, в певному розумінню цього слова.

Мушу нагадати тим панам, які користуються такою допомогою, що "шила в мішку не утай" та що при поверненню на Україну їхні кредитори представлять рахунки для сплати даних свого часу зобов'язань, що їхня зрада впливе назовні, буде виявлено, які вони взяли на себе зобов'язання в імені Української Держави.

Україна оцінить їхні поступовання по заслугам, покарає їх за зраду, а нащадки будуть вимовляти їхні прізвиська з презирством; нарід же український відкине всі ті не вигідні для нього зобов'язання, що такі пани взяли на себе від його імені.

ТОВАРИСТВО ЗАПОРОЖЦІВ рішуче відмовляється грати політичну роль, а тому майже неімовірно, щоб йому було запропоновано чужу допомогу; якщо це і сталось, то Товариство Запорожців рішуче від таких, всілякого роду чужинських допомог відмовиться, бо ліпше їхати на власнім возку, ніж на чужому авті: бо возок — ваш власний, і від вас самих залежить — коли, куди та як їхати, а з чужого авта вас влюбий мент можуть скинути, або завезти не туди, куди треба.

Зміна політичної ситуації може вплинути так, що допомогу буде відібрано, і тоді прийдеться чи зменшити, чи зовсім припинити роботу, бо власне ця робота провадилась на чужі гроші.

Ліпше прогресувати, ніж регресувати, — ліпше йти своїми силами від малого до більшого, ніж від більшого до меншого.

Повищення якості запорожської праці залежить цілком від нас самих: потрібно посилити нашу зорданість, аби збільшити матеріальні за-

соби Товариства; це, безумовно, має свою межу, але до цієї межі ще дуже далеко.

В сучасний мент Товариством провадиться збірка на пресовий фонд "ЗАПОРОЖЦІ"; це є подвійний іспит: іспит членів Товариства Запорозців, наскільки вони жертівні, і іспит "ЗАПОРОЖЦІ", наскільки він за цей короткий час популяризувався та скільки прихильників зібрав біля себе, які визнають необхідність праці по об'єднанню українських комбатантів та необхідність об'єднання всіх Українців взагалі.

Генерал-Хор. СВАРИКА.

Газета "ЧАС", що виходить в Чернівцях/Буковина/, в числі з дня 29.II.36 вмістила стаю, яку нижче подаємо і яка відзеркалює характер нашого громадського й політичного життя.

КОЛИ Ж ВІДБУДЕТЬСЯ НАЦІОНАЛЬНИЙ КОНГРЕС?

Ще місяць — і буде три роки, як Народній Комітет УНДО, на якому було присутніх понад 100 учасників з цілої Галичини й Волині, урочисто прийняв рішення про скликання Всеукраїнського Національного Конгресу.

Ще місяць — і буде два роки, як у Львові відбулась безперечно історична подія, коли уперше по 15 літах відчуження, сварок і непорозумінь, зішлася соборна конференція усіх старих українських політичних партій наддніпрянських і галицьких і урочисто проголосила, що ці партії беруть у свої руки велике національне діло — скликання Всеукраїнського Конгресу.

З надзвичайним ентузіазмом найширше українське громадянство привітало рішення і заходи партій. Без перебільшення можна сказати, що від часу наших визвольних змагань не було справи, яка б викликала таке захоплення і такий інтерес у цілої Нації, — від Карпат і до Шанхаю, од Гельсінґфорсу й до Альберти і Саскачевану...

У Нації Української з'явилась "ідея", воскресли "надії"... Атмосферу запліснівилої буденщини, провінціалізму, дрібничковости і пригнічення прорізав "вітер з степів", з подихом весни 17-го року... Все оживилось і ожило. Ожили надії на "спільний національний фронт", "соборну акцію", "збірні зусилля" на політику ширшого масштабу і вищого стилю, що справді відповідала б ролі й значінню 40-мільйонної Української Нації.

І ось минає два роки, два довгих роки... За цей час відбулись у світі величезні події й пересуєння. Італія стала імперією, Німеччина вернулася до своєї могутности, майже всі європейські держави — більші й менші — перебули глибокі внутрішні здвиги й зміни, ретельно достосовуючись до сьогоднішнього і "завтрашнього" дня. І тільки на нашому фронті тиша і сон. І про Конгрес ні слуху, ні духу...

А тим часом, мусимо сказати, ідея Конгресу міцно засіла в голові українського громадянства і, не дивлячись на два роки, а може завдяки їм, воно стало на цім пункті дуже чутливим. Однак, на великий жаль, справа, яка його так цікавить, окутана загадковою мовчанкою і таємницею. До уха українського громадянина доходять лише чутки-сплітки, що партія "Х" цю справу "зірвала", а партія "У" хоче її "удушити". По Краю і закордоном знов пошепки переказують, що якимось українським "чинником" Національний Конгрес "невигідний", і вони заподарюють метушаться, щоб його "зацитувати", "приспати" й якнайскорше, потаємці од українського суспільства "поховати".

Зрештою, хоч як усі ці "містерії" не гідні і не достойні ні Української Нації, ні наших політичних чинників, можна б усе те ще якось зносити, коли б була инша пора і инші обставини. Між тим, ми живемо в повені алармів про наближення надзвичайних подій і відповідальних хвилин.

Про ці справи майже щоденно пишуть і штурмують українського громадянина часописи саме тих партій і чинників, що взяли на себе скликати Всеукраїнський Національний Конгрес. Саме вони закликають до чинности, нарікають на партійну гризню і ненависть, переконують в необхідности "консолідації" та в konieczности творення "Всеукраїнського фронту". Саме вони що-дня з приводу несподіваних посуєнь різних держав нарікають, що ми не маємо жодної дипломатичної розвідки і тому упускаємо всякі добрі нагоди до активізації нашої справи на міжнароднім форумі. що ми не посідаємо належ-

ного апарату пропаганди, нічого не рошло в найважливішій справі зор-
підготовки і що грядучі події захоплять Українську Націю в стані повного
розгартію і розпорошення.

Правду сказавши, ці аларми вже починають у високій мірі нервувати ук-
раїнського громадянина, і він задає собі те питання, яке було поставлено
колись в російській Державній Думі після сконстатовання, що військове міні-
стерство зовсім неготове до війни: "що це - божевільня, чи зрада?".

Оправді, що означають ці порожні аларми в устах чинників і людей, що
покликані нині не говорити, а діяти? Чи це справжня тривога за долю На-
ції, чи крокодиллячі сльози?

Та ж ще три роки тому в часі широкого обговорення справ Національного
Конгресу по всіх часописах і країнах було встановлено, що наближаються
важливі події, що у зв'язку з цим треба сконцентрувати усі українські сили
розпорошені по цілому світі, що треба мобілізувати всі матеріальні і мо-
ральні цінності, які має Нація, що треба скласти програм праці і розподі-
лити ролі, - а щоб усе це зробити, треба, щоб зішлись всі чинники, яким
поважно лежить на серці добро Нації, і про це порадилися.

На цім погодилися і реалізацію цілої справи взяли на себе семеро про-
відних політичних українських партій. Отже нині, по двох роках, надходить
"найвищий час" сказати перед лицем Нації широко і одверто, - як стоїть спра-
ва. Чим затримується Конгрес? Хто його гальмує? Які перешкоди стоять на
шляху до здійснення справи? І куди перешкоди можна усунути, то коли і як?

Ми, звичайно, розуміємо, що може партіям, які взяли на себе скликання
Конгресу, не дуже приємно констатувати перед суспільством, що Конгрес від-
тягається передовсім тому, що безнадійно пересварились між собою ці пар-
тії/оскільки це правда!/, чи хтось з українських чинників веде "підкопну
роботу". Але з другого боку, наші політичні чинники можуть добре розуміти
що справа Національного Конгресу не належить до таких, які можна "захова-
ти", чи з мовчанкою перейти "до порядку денного" по над головою Українсь-
кої Нації, чи позбутися якоюсь порожньою формулкою.

Ні! Тут треба говорити правду і то найскорше, бо справа тут не в пар-
тіях і не в тому, хто винен, чи невинен, а в тім, що треба робити діло.
І коли цього діла не можуть, чи не вміють зробити політичні партії - усі,
чи де-які, - то над цим мусить поміркувати ширше українське суспільство.

Коли Українська Нація жива і хоче жити, то серед неї знайдуться -
мусять знайтись! - сили, що візьмуть на себе справу національного об'єд-
нання та підготовки світового українства до майбутніх подій.

В.П.

Поручник ПОНОМАРЕНКО.

ІДЕЯ НАЦІОНАЛІЗМУ НА БУДОВУ І НА СЛУЖБУ ВЕЛИКІЙ СИЛЬНІЙ І НЕЗАЛЕЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ДЕРЖАВІ.

Життя витворює ідеї абстрактного характеру, які потім служать підста-
вою і фактором прогресу людства. Ідеї бувають здорові і творчі, бувають
ложні і хворі, взяті з життя нездорового, викривленого, і тому перехо-
дячі та скоро забуваємі. Але коли обставини дозволяють зреалізовання та-
ких ідей, то вони спричиняються до великих матеріальних страт, понижують
загальну мораль, залишаючи по собі велику духовну і матеріальну руїну.

Здорова творча ідея, уміло зреалізована, завжди сплачує і людські, і
матеріальні жертви і страти і дозволяє людству розвиватись, творити з
хаосу гармонійне життя.

Здоровок - і тому вічною - є ідея націоналізму, яка дає змогу народам
до ліпшого самоорганізованія і влаштування життя в національних організ-
мах - державах.

На ідеї національній повставали, повстають і будуть повставати в і л
н і держави, і коли в державі цю ідею не викривляють ні в бік неоправд-
ного і необгрунтованого себе поширення, ні в бік себе у ма-
л е н н я і у к о р о ч е н н я, то така держава має перед собою забез-
печену майбутність і майже завжди виходить переможцем в критичні хвили
свого існування.

Ідея хвора, побудована на нездорових підставах, завжди приводила її
реалізаторів до руїни моральної, а потім і до знищення самих тих органі-
змів. Прикладом цьому є доволі в історії людства, але в сучасний мент на-
більше переконувачим і повчачим є приклад комунізму на теренах бувшої

Найбільша в світі імперія - і на перший погляд сильна та могутня - впала від перших ударів, бо мала мозги національні затроєні, а кістяк нецільний. Московські націоналісти, найвидатнішим між якими був Петро І, зуміли в свій час заснувати і поширити свою державу, але підбиваючи чужоромні національні організми, вони не могли скупити необхідної уваги на націоналізму своєму - московському, не могли - в зв'язку з неоправданим поширенням - відмовитись від цілій, які значно переважали їхні, московські, спроможності. "Москва - третій Рим", а тепер - додамо від себе - третій Інтернаціонал.

Сьогодні московські націонал-комуністи хочуть продовжувати стару російську політику, користуючись нездоровою ідеєю комунізму, і це використання скінчиться ще більшою катастрофою, і то вже не лише для Імперії, але й для самої Московії.

Своєю комуністичною отрутою москалі визвали проти себе не лише готовність відпору, а готовність нападу і нападу колективного, організованого національно здорівими народами. Дійсність така, що боротьба може розпочатись кожного дня.

Наддніпринська Україна, ще й сьогодні під владою москалів, є як раз тим плацдармом, на якому і вирішиться наслідок зустрічі...

Від нас самих залежить, чи в наслідок всіма чекаємих подій - бути Українській Нації і Державі, чи не бути.

Москалі, завчасу передбачаючи цю боротьбу, роблять все, що тільки в їхніх силах, щоб здеморалізувати і ослабити фізично і матеріально наш нарід. Вони весь час вивозять з України до Московії все можливе, на Уралі будують свою базу-запілля. Вони знищили нашу багату, сотнями років удосконалену хліборобську продукцію; свідомо організованим голодом вони виморили до 10 мільйонів українців. Вони все зробили, щоб ослабити нашу націю, але одне їм виявилось не під силу: вони не тільки не змогли знищити і ослабити нашу волю і хотіння до боротьби за свою державність, а своїм варваризмом довели українство до найвищого ступня готівності і рішучести.

Як в XVII столітті український нарід, доведений до краю польсько-жидівською владою, під проводом Великого Богдана кинувся на Польшу і диктував їй свої умови, так і тепер українці порохуються з москалями, як рівнож і з іншими сателітками.

Оце хотіння і оця воля до боротьби за свою державність і є нашою наймогутнішою зброєю.

Україна і Козаки вложили до будови Російської Імперії не менше, коли не більше, як самі москалі: енергії людської, життя, средств матеріальних. Україна й Козаки, крім того, були для імперії тим мішком, з якого вона брала все їй потрібне повними жменями. Це піддень імперії був тою базою, що дозволяла Петрограду/а тепер Москві/ робити великі і далекі скоки.

Імперія, причинивши для народів півдня страшні неімовірні втрати, безславно рухнула, але москалі намагаються знову повторювати те, що робили їхні давні царі.

Ми певні, що Україна спільно з іншими народами півдня буде мати досить спроможностей, щоби раз на завжди відбити у москалів бажання до "поширення", в чому не останню роль будуть грати ті кордони, що відділяють Московію від мавчих повстати державних організмів на півдні - "Чорноморських держав".

Відділяючись, як окремі державні організми, Україна, Козаки, Народи Кавказу мусять свої державні кордони провести так, щоб і свою національну незалежність і можливості розвитку як найліпше забезпечити.

Справа наших політиків та стратегів такі корисні кордони визначити, справа українського народу ці кордони провести.

Тут треба лише пам'ятати, що головну увагу треба звертати не на чисто етнографічні кордони, але в першу чергу дбати, щоби мати можливість політично-економічного незалежного - принаймні від москалів - розвитку, і як треба буде, що територія майбутньої Української Держави буде включати і місцевості з мішаним населенням, і навіть з чисто московським /Курщина, Орел/ то не треба багатись, пам'ятаючи, що лише Велика, Могутня, Соборна Україна зможе забезпечити своєму населенню належний розвиток і дати всім прикладення своїх сил і здібностей. Тільки у Великій Сильній Україні зникне прокляте питання "орієнтацій"; треба, щоб не Україна "орієнтувалась", але, щоб інші орієнтувались на Україну. Лише сильна Україна буде цікавим союзником, а не об'єктом бізнесу.

Поручник Павло ПОНОМАРЕНКО.

Полковник ДУБОВИЙ.

БІЙ ПІД с. НАЛИВАЙКАМИ.

6-го грудня 1936 року минуло 17 років, коли Українська Армія під проводом Генерала Омеляновича-Павленка Старшого вирушила у відомий "ЗИМОВИЙ ПОХІД".

До складу Армії входили і Запорозжці.

За цей час з'явилося вже чимало творів про цей похід; найціннішим з таких творів можна рахувати "Зимовий Похід" Генерала Омеляновича-Павленка та "Зимовий Похід" Отамана Ю.Тютюнника. Автори цих двох дослідів підкреслили те величезне значіння, що мав Зимовий Похід для тогочасного Уряду України, подали перебіг подій у всіх частинах Армії та зробили висновки з особливо важких боїв.

В 17-і роковини Походу хотілось мені на сторінках "ЗАПОРОЖЦЯ" торкнутись лише тих подій, що мали величезне значіння для цілого походу, подій, в яких приймали участь Запорозжці та які не цілком освітлені в творах вищезазначених авторів.

До таких подій я відношу:

- 1/ Бій під с.Наливайками та
- 2/ Бій за захоплення м.Вознесенська.

Бій під с.Наливайками, в якому головну участь прийняв Піший Запорозжський Полк під моїм керуванням, проходив так:

У вечері 24-го березня 1920 року Запорозжська дивізія розташувалась на відпочинок. Штаб Дивізії та 2-ий Кінний Запорозжський Полк - в с.Смілівка, 1-ий Республіканський, 2-ий Мазепинський та 3-ій Наливайківський Куріні, що входили до складу Пішого Запорозжського Полку, - в с.Наливайки. Полк Чорних Запорозжців - в с.Голованівка.

Начальник Штабу Дивізії Полковник КРАТ запевнив частини, що ворога поблизу нема та призначив денний відпочинок.

Покладаючись на ці відомості, Піший полк спокійно розташувався. Тільки полягали, як розпочалась гарматна та кулеметна стрілянина; вражіння було таке, що це в самому селі, але скоро вияснили, що йде бій в с.Смілівці. За кілька хвилин полк був в бойовому поготівлі.

Ніч була темна. Виславши роз'їзди Крилівської Кінної Сотні, якою командантом був Полковник ПЕТРУСЬ, я з полком заняв західну околицю с.Наливайки, а обози застановились по дорозі на с.Вербову, куди в разі небезпеки вони мали вирушити.

За якийсь час виявилось, що Смілівка була оточена кіннотою Котовського та що лише Командант Полку Полковник КУПИНЯСЬ з невеликою групою козаків з боєм прорвавши ворожі лави, прибув до Пішого полку; решта ж вирвалася з села завдяки прихильності селян, але стративши майно і багато коней, що дістались до рук червоних.

В скорому часі прибув і К-р дивізії Отаман ГУЛИЙ та Н-к Штабу дивізії Полковник КРАТ.

На відбувшійся нараді Полковник КРАТ настановив на контр-атаці; не дивлячись на брак амуніції/ію набоїв на рушницю/, на те, що багато козаків з о в с і м н е м а л о з б р о ї, що кулемети не мали необхідної мінімальної кількості набоїв і що таким чином Піший Полк не є в стані до атаки, було вирішено що Піший полк зробить демонстрацію в бік с.Смілівка, а Кінний Полк Чорних Запорозжців, обійшовши ворога, атакує його з тилу. Виступ було призначено на ранок 25-го березня.

Була ще ніч, як Піший полк заняв півд.-східну околицю с.Наливайки, яко вихідне становище для демонстрації; біля фольварку заняла позицію батарея Полку Чорних Запорозжців; позаду були скупчені обози під керуванням Сотника ФІЛОНЕНКА під охороною сотні від полку Чорних Запорозжців.

Почало світати, дощ трохи зменшився, але було дуже зимно.

Лава пішого полку, а за нею кулеметні тачанки під покровом туману поволі рушили вперед. Почулися рідкі стріли, що стали збільшуватись.

Батарея Чорних Запорозжців відкрила сильний вогонь, заторохкотів кулемет. Лава пішого полку з криком "Слава" кинулась бігом в атаку, збила ворожу піхоту, яка почала втікати до с.Смілівки.

В цей мент на правому крилі пішого полку появилась кіннота, на яку козаки не звернули уваги, вважаючи, що це кіннота полку Чорних. Але, коли кіннота почала оточувати лаву та відкрила вогонь, виявилась помилка: кіннота була ворожа, яка прямувала до с.Наливайки з метою заняти єдину переправу через річку і відрізати таким чином піший полк.

Частина козаків зі мною встигла перейти через переправу, решта переправилась бродом трохи вище.

Не дивлячись на героїзм наших кулеметчиків, що прикривали відступ, страти полку були великі: загинув майже цілий Мазепинський курінь, великі втрати понесли Республіканський та Наливайківський куріні; було забито Команданта І-го куріня Сотника ХАЛАЙМА, поранено Команданта 3-го куріня Полковник ЗЕЛЬНИЦЬКИЙ, не вернувся Командант б.Кармелюцького куріня Полковник ТРОЦЬКИЙ.

Але де ж був Кінний Полк Чорних Запорожців? При зустрічі, на мос що до цього запитання Командант Полку Полковник ДЯЧЕНКО дав незадовольняючі пояснення і виправдання...

Аби допомогти решті полку переправитись через річку і дати можливість зайняти пляж до с.Вербової, я звернувся до Команданта 2-го Кінного Запорожського Полку Полковника ЛУПІНАСЯ з пропозицією перейти ще раз в контр-атаку на с.Наливайки.

Заграла сурма, і рештки 2-го Кінного Полку кинулись вперед. Кулемет Мазепинського полку відкрив вогонь і допоміг нашій кінноті зайняти переправу. Це заняття переправи тривало де-кільки хвилин, але дало змогу багатьом приєднатись до полку.

Далі відступ дивізії відбувся до с.Вербової.

Вже за тиждень почали то по-одиноці, то гуртками повертатись до полку запорожці, яких переховували по клунях селяне. Повертаючі багато оповідали, як червоні порубали Полковника ТРОЦЬКОГО.

Одного вечору, коли в штабі полку розмовляли про останні події, згадували і про Полковника ТРОЦЬКОГО. Відчиняються двері, входить якась людина. "Добрий вечір!" Це був "воскреслий" Полковник ТРОЦЬКИЙ.

Це так всіх вразило, що перші хвилини ніхто не міг вимовити слова...

Полковник ТРОЦЬКИЙ оповів про свої пригоди, живим з яких вийшов лише за поміччю і прихильністю селян.

Полеглих запорожців поховали селяне в с.Наливайках до братської могили. Полковник ТРОЦЬКИЙ, переодягнутий селянином, мав можливість бути присутнім на погребі і навіть виголосив чулу промову в честь і на вічну пам'ять полеглим борцям за Волю України.

Цілком погоджуючись з п.Генералом ОМЕЛЯНОВИЧОМ-ПАВЛЕНКОМ, що до висновків цього бою/див. "Зимовий Похід" стор.101/ де зазначено, що склад частин для атаки був занадто малий, я мушу підкреслити, що одним пішим полком ворог був збитий, а Полк Чорних Запорожців, вдаривши в тил, міг би успішно закінчити бій.

Неуспіх бою під с.Наливайками, великі втрати, що поніс Піший Запорожський Полк, я відношу на рахунок Команданта Полку Чорних Запорожців, який не тільки не виконав поставленого йому завдання - атакувати ворога з тилу, і то ближнього, - але й не забезпечив праве крило пішого полку, а пізніше не прикрив його відступу.

Полковник ДУБОВИЙ.

Юрій КОСАЧ.

ЗАПОРОЖЦІ ПІД ДЮНКЕРКОМ.

/фрагмент з роману "Дюнкерк"/.

Суремні сигнали спурхували над долиною як брязкіт малинових загравок. Там, на жовтих пісках шуміло - прапори кримами дивних, красноперих птахів плескались у гострому вітрі з над моря. В далекій синій імлі височились мури Дюнкерку. Отрунко виростала вежа церкви Св.Євстафія, а форти роздавались неприступними бастіонами над пісками, над взгір'ями, щоб врізатись у море, розхвилюване, грізне, сердите. На фортах повівали стяги зо львами Іспанії. Генеральний майстер поля, князь де-Пінто, маркіз де-Карацена мав дбати про те, щоб їх не заступили лілії ЙМ Дуже Християнського Короля, але це було непосильне завдання.

Війська йшли й йшли. З боку од Гравеліна і Фурна, од Сент-Омеру й Куртре, од Бергу й Ніпорту.

- Але до форти! Ми з народ поля, а не обтоги. На тих розпусників треба втричі більше інфантерії. Дез Ізірад, маркізе де-Лаваль-Буадофен, коли

під цими мурами знищать рештки моєї піхоти, кардинал мені за неї дорого заплатить. —

Дюк д'Ангієну був сьогодні, в цей похмурий жовтневий день, злий як ос-са. Кінь його виривався з узгір'я, на якому стояла свита, приймаючи війсь-ка; дюк шарпав його й колов острогами до крові. Дюк не скидав навіть ка-пелюха перед полками, що проходили. У своїй киреї, що широко розвівалася по вітру, нахилений вперед у сідлі, нагадував він зловішого, розлюченого орла. З мряки виринала його постать ще не зовсім змужнілого юнака, його обличчя з велитенським орлиним носом, з сердито затятами губами, з майже божевільними, гарячими, як розпечені бистрі вістря, очима.

— Вони мусять робити так, як я хочу...

Мужицьке слово мало що не зірвалось з уст. І як на злість повз дюка проходила весь час кавалерія. Весело проїхали чорні і сірі ескадрони мушкетерів і вершників Дому Його Величності. Всі на сірих конях пройшли пікардійські відділи Відама з Амієну й Генрика д'Аї. Хмарю, в якій злово-роже виблискували шоломи й панцирі, пройшли кірасіри Гассіона й Ранцау, за ними шволежери Дюка Орлеанського, тисячі кавалерії з славою кіннотчи-ків князем Рожером дю Плессі Міанкур, маршалом Месре, Генрихом де-Рога-ном, Віллекіє, всі вкриті порохом і ранами недавніх зустрічей з Беком і Піккольоміні під Куртре, Гандмутом і Гентом.

Та дюк Ангієну не звертав уваги на цих лавів, на цих укоханих ним ді-тей, що дали йому виграти Рокруа. Тут він потребував піхоти.

— З нас сміються, — знизував він раменами, обертаючись до маршалів, до тяжкої, мідяної голови Ранцау, до блідого кучерявого Гассіона.

— Хай попи приїжджають починати облогу, хай приїжджають!

З кавалерією я ганяв розпустників по цілій Фляндрії і по Нідерландах, тут я можу віддати їй хіба собакам під хвіст усю. Хай Його Еміненція приїздить, я відступаю йому командування.

Свита ввічливо посміхалась.

Дюк нетерпляче глядів, притуливши очі, в млу над дюнами.

Піхота! Врешті показувалась вона з-рідка, по дорозі од Куртре, Чергую-чись з обозами і кінними відділами. Вже здалека чути було сопілки шотлян-дців, що, рослі, як медведі, без штанів, у коротких спідничках, пройшли повз дюка, посміхаючись і все не перестаючи вити на сопілках. Вже зарябі-ло в очах од пасмистого одягу швайцарців — сині, червоні і білі, вони мовчазно відходили на північні позиції відкривати траншеї. Ішли як керти-ці, маленькі, певні, вперті. Пройшли ірландці і савойці, вся піхота коро-левського дому, гвардія, щитинячись списками, по дванадцять у ряді, з гріз-ними прапорами, простріленими під Пінероєм і Брізахом, під Майнцем і Монтобаном.

— Бюсі Рабютен, — сказав дюк, — я не бачу між затяжцями того Корпусу, про який писав кардинал. Може його з'їли морські щури?

— Цей корпус відкриває дорогу резервам маршала Сантері, — відповів чор-нявий молодик у багатому убранні.

І справді. По перерві, що наступила за возами обозу гвардії, знялась руда хмара піску. Салютуючи, блиснули шпади вусатого Сірота і сутулого мар-шала Сантері, що вів лотарингійські резерви.

А там далі дюк побачив небувале видовище.

Ішла легка кавалерія... В кольорових жупанах, у шпашках і футряних шап-ках із малиновими верхами, в киреях, що одлітали по вітру, в кожухах зверх голого тіла, їхали вершники чубаті й вусаті, невидані, як чорти веселі й грі-зні, як смерть. Кобзи, коломійки, сурми вигравали, ряди підхоплювали зо свис-тєм і гиком пісню. Мерехтіли дорогі камені на шаблях, на піхвах і ефесах, на бунчуках, горіла зброя на конях, шиті золотом чепраки, чапраки зі шкури диких звірей, ліс списів стояв над головами, а літаври гуділи громово в такт рівного ходу коней. І, порівнявшись з дюком, що глядів на них здивовано, ті непоконані вершники почали палити з мушкетів і кидати в гору шапки.

Кінь дюка Ангієнського сахався. Кавалерія та, приведена зо степів, з над берегів Чорного моря проходила плавно і чудесно, як генуезська бригантина, розкинувши багаті, кольорові крила вітрил. Кавалерія та була як вітер, що зривається зо скелистого узгір'я, з диких бодячастих пагорбів азійської, ви-жареної сонцем пустині. То була перемога.

За нею починали йти піхотні сотні. Ішли рівно, не околихнувшись, з мушке-тами й підмушкетниками на раменах, в білих і червоних жупанах; ішли омілим, певним кроком, що не знає зупину. Ішли, як отава воєнків, як кам'яна брила, все грізніше, все тісніше. Розгортались по дорозі ланцюгом рівною смугою, мали їх прапори, їх хоруговки. Ішли як олава, що рокоче, наростає. То був марш запо-рожської піхоти.

І лев Рокруа, дюк Ангієну, схилив перед ними свою шпату.

Бріи Косач.

Підполковник РОССІНЕВИЧ.

ЗАПОРОЖЦІ НА СВЯТ-ВЕЧІР РОКУ БОЖОГО 1919.

Місто Луцьк на Волині. Касарні якогось російського полку припорошені снігом. В бічні двері входять, а часом виходять не то вояки, не то якісь тіні, що вдяглися в різне лохміття військового зразку.

Це - полонені вояки Української Армії; це ті вояки, які або не встигли в грудні 1919 р. вирушити з Армією в запілля ворога, або ті, які захворіли і лишилися в районі Любар - Чорторія - Миропіль та пізніше були захоплені частинами польської армії.

Можна сказати, не помилившись, що в тій частині будинку, де містились Запорозжці, половина вояків лежала хора на плямистий, чи поворотний тиф, а друга половина - це були ті, що видужували.

Отже холод і голод страшенно допікали, і вся увага кожного вояка була звернена на те, щоб десь дістати кавалок хліба та якесь паливо. Тому то усі ті Запорозжці, що вже більш-менш видужали і могли рухатись, з самого ранку виходили з касарні і "промишляли", вимінюючи останню сорочку за хліб. Як тільки починало смеркати, усі, хто міг, йшли "добувати" палива. Та й міщане не жалували нас, коли ловили когось, хто не встиг утікати з відірваною дошкою з огорожи садиби, не говорячи вже за різних "постерункових".

Вечорами звичайно помешкання, де містились Запорозжці, оживало. Коло кожного гуртка горіла свічка; навіть хорі часом піднімалися й сідали до гурту і всі йли, хто що мав. Починались оповідання; найчастіше під вечір з міста приходив старшина РОМАНЮК/?, родом з Галичини, приносив польські часописи і читав їх на голос, щоб усі чули. Як тільки в часописах була замітка про Українську Армію, або про події в Україні, то настрої підносилися, очі горіли, і полонені Запорозжці були думками з тими, кому пощастило проскочити в запілля ворога...

В той час, як до Луцьку з Рівного привезли партію полонених, в якій і я був, там вже "сиділи" деякі Запорозжці. Між ними були: Полковник КУЩ, Полковник ВАСИЛЬІВ, якого в 1920 році в Бердичеві порубали москалі і який пізніше помер в таборі інтернованих в Стрілкові; був Сотник Іван БАБЕНКО, Сотник ГЕОРГІЙІВ; з полку Чорних Запорозжців був Сотник МИХАЙЛІЧЕНКО, якого усі називали "шлик". В другій кімнаті жив Полковник ВОРОНІВ, Сотник ВЕРГЕЛЕС, Хорунжий Іван ПАНЧЕНКО. Сиділи там ще старшини брати ОСЬМАКИ, Сотник ЯКИМАХА, Поручник ВАРДА та багато інших.

Перед Святим Вечером серед полонених вже зранку був помітний незвичайний рух. Кожен в своєму кутку наводив порядок: перетрушував соломі чи сіно, на якому спав, порався в торбі з своїми речами, підтер біля себе підлогу та, вийшовши на двір, помив снігом свій посуд. Де хто з тих, які мали знайомих в місті, приводили до належного вигляду своє вбрання, чистили чоботи, голубили, милися. Одним словом "парадилися". Решта співмешканців, на них поглядаючи, пускала на їхню адресу різні дотепи, а в душі їм заздріла.

Вечеріло. Ті, що збиралися до міста, відійшли; ті, що лишилися в касарні, якимось притихли. Де які ходили взад-вперед по кімнаті, інші сиділи в своєму куті, де хто лежав. Кожен думав свої думи...

Як зараз пригадую цю чудову морозну ніч під Різдво 1919 року. Тихо, тихо. На вулиці ні душі живої. Десь далеко лише уривками чути спів колядників.

А в цей час Штабові Української Армії Свят-вечір довелося провести в с.Роговому на Київщині. В село вступили під самий вечір.

Запорозжці не забували церкви, а особливо на великі свята. Перший дзвін, що всіх в цей вечір надто вразив і здався близьким, пролунав по Роговому. Всі, хто міг, поспішили до церкви. Нарід великим натовпом оточував невеличку церкву; середина її на цей раз мала вигляд незвичайний - поміж селян було ясно викраплено наше старшинство і козацтво.

Прийшли з церкви. Хату не можна було пізнати: Полковник ТКАЧУК зробив усе, щоб виконати обрядову частину Свят-вечеру, коли по нашому прекрасному звичаю збираються всі до купи, без різниці положення.

Під час вечері надійшли поздоровлення від дівізії. а від імени Запорозжців вітали Командарна зі Святком Полковник ДУБОВИЙ та Полковник АЛМАЗОВ і багати кращих днів Україні і Армії.

Прийшов іспанський хор. Різдвяний гімн "Христос Рождається" змінив національний "Ще не вмерла України", відспіваний усіма присутніми.

Хор відспівував колядки, а думки неслися...

Генерал-Хорунжий СВАРИКА.

ПІДГОТОВКА КАДРІВ ДЛІ МАЙБУТНЬОЇ ВИЗВОЛЬНОЇ БОРОТЬБИ.

/З приводу статі Хор.Войтенка/.

Так само, як на протязі кількох останніх років не раз чути було клич про об'єднання, так само чувся не раз і клич про кадри, і цей клич мав такий же самий "успіх", як і клич про об'єднання, не дивлячись на те, що всі ми дуже добре розуміємо всю вагу кадрів та необхідність вирішити це питання. Чому ж не вирішується воно і до цього часу?!

Де-хто, в тому числі і чільні представники Армії У.Н.Р., кілька разів проголошували, що Уряд УНР має в своєму розпорядженні кадри для майбутньої української армії, але я рахую, що вони самі добре знають, що кадрів у них нема: є якийсь людський матеріал, кількість та якість якого потрібно підрахувати. Треба перевести якусь роботу, після якої буде видно, що це за кадри та яку кількість війська вони зможуть обслужити. Кадрів, у повному розумінні цього слова, ні у кого з нас нема...

В ч.3-4 "ЗАПОРОЖЦЯ" Хорунжий Войтенко знову піднімає питання про кадри. Знов повторюю, що питання це дуже важливе і н а ч а с і, шкода буде, як би воно стало запізнілим, а від нас самих залежить не допустити до цього та щось робити.

Товариство Запорожців входить до Федерації Українських Комбатантів; питання про кадри належить як до нього, так і до Федерації.

Бажано розглянути, хто та що може та мусить зробити в цій справі. Мій погляд на цю справу такий: всі філії Товариства мусять скласти та надіслати до Управи Т-ва точні, перевірені, правдиві відомості про своїх членів, показуючи в них прізвища, вік, рангу, рід зброї, в якій армії служив член Т-ва та в яких війнах і на яких посадах був.

Товариство ці відомості мусить надіслати до Головної Управи Федерації, де мусять зосередитись такі відомості від усіх організацій, що до Федерації входять, і ці відомості 3-4 рази в рік мусять виправлятися як по організаціях, так і в Головній Управі згідно дійсного стану.

Маючи такі відомості, Голова Ф.К.У. має змогу вирішити, як цей матеріал можливо використати, себ-то на яку кількість дівізій, курінів, сотень та батарей цей матеріал вистарчить.

Крім того, як правдиво зазначив Хор.Войтенко в своїй статі, потрібно дбати, щоби члени Ф.К.У. не відставали б від військової сучасної науки, для чого потрібно, чи при Управі Товариства, чи при кожній філії Т-ва утворити рухому військову бібліотеку, в якій би було зосереджено підручники по різних військових сучасних питаннях, а також польовий статут, тактика всіх родів зброї, записки військових курсів Ген.Головіна і т.и.

В "ЗАПОРОЖЦЮ" в кожнім його числі мусять вміщатись статі по військовим питанням, а також огляд військової періодичної літератури.

Товариство мусить влаштовувати по філіях доклади та лекції на військові теми, а також призначати комісії, які б перевіряли набуті членами воєнні знання.

Тільки таким чином можливо з певністю рахувати членів Ф.К.У. яко кадри для майбутньої Української Армії, що з успіхом зможуть виконати ті завдання, які на них буде покладено, а Голова Федерації зможе бути певним в тому, що він матиме в своєму розпорядженні актив, а не щось фантастичне...

Я висловив на цю справу свій погляд та радив щось реальне для вирішення завдання, яке стоїть перед усіма нами і яке, повторюю, є надзвичайно важливим.

Генерал-Хорунжий СВАРИКА.

Від Редакції.

З наступного числа в "ЗАПОРОЖЦЮ" буде утворено військовий відділ. В ч.7, що вийде 1 березня, почнеться друкуватись стаття Ген.-Хор.СВАРИКА - "Еволюція Артилерії".

Редакція звертається до наших фахових військових сил з проханням надсилати дописи, статі, огляди з життя армій чужих держав і т.и.

З метою познайомити Українське Козацтво з рухом наших спільників в майбутній Визвольній Боротбі — козаків-самостійників — Редакція звернулася до Товариства Козаків-Націоналістів, яке і надіслало до "ЗАПОРІЖСЬКОГО" нижчедрукуєму статю, автором якої є один з членів Правління Товариства п. Гамба Балінов.

Після російської революції в лютому 1917 року, Південно-Східне Козацтво/Дон, Кубань, Терек/ відразу відновило своє давнє політичне положення, налагодило нормальне громадське і державне життя згідно старовинним козацьким битовим традиціям, на принципі козацького народного права.

В цей, перший період революції Козацтво, як і інші поневолені народи б. Росії, не вважало себе самостійною державою, а лише окремим штатом Російської Федерації. Як відомо, ідея цілковитого самоозначення народів поширилась і зміцнилась дещо пізніше.

Після революції в жовтні 1917 року, Козачі Війська, в лиці своїх репрезентативних установ/Круги та Рада/, зразу ж оголосили себе самостійними державними організаціями та, не визнавши совєтської влади, почали проти більшовиків збройну боротьбу.

Ця козака, цілком народня, боротьба проти північного наїздника провадилась білше двох років з напруженням всіх моральних, економічних та фізичних сил. Вона була там трудніша, що в той час, крім Козацтва, на всім території б. Імперії не було другої так правильно і добре організованої воєнної і політичної сили. Всю вагу удару огромного вбаламученого моря російської салдатні, під'юженого умілою демагогією досвідчених революційних підпольщиків, скерованого знанням російських генералів генерального Штабу, приняло на себе Козацтво, і на протязі двох років успішно відкидало.

Становище гіршало ще тим, що суть і значіння цієї героїчної козачої боротьби проти більшовиків не були зрозумілі сильним світу цього. Держави-побідники Великої Антанти не тільки не зрозуміли значіння козачої боротьби, не тільки не підтримали козаків, але навпаки просто шкодили їм, відмовляючи в необхідній моральній та матеріяльній допомозі, вимагаючи від козаків підлеглости генералові Денікіну, який не мав ні відповідної живої сили та не користувався жадною популярністю не лише серед козаків, але і серед самого московського народу.

Не дивлячись на це, козака боротьба для совєтської влади була найгрізнішою, бо на козацім фронті ставилось питання для більшовиків — "бути, чи не бути", про що говорить сам б. "главковерх" Троцький в своїх споминах.

Не маючи ні звідкіля підтримки, не знайшовши визнання, всюди маючи перешкоди, козаки все ж таки на протязі двох і пів років провадили героїчну боротьбу проти совєтської влади, маючи безупинні бої на вісімсоткілометровім фронті від Павловська на Вороніжчині і аж до Царіцина на Волзі, маючи проти себе 500-тисячну армію 80-тимільйонної більшовицької Росії, відповідно і добре забезпечену технічними засобами, під керуванням російських генералів Генерального Штабу.

Часто в цій боротьбі брали участь і 60-тилітні козаки, і 17-тилітні козачата. Бувало й так, що все мужеське населення вирушало на фронт, до речі охорону окопів жінкам-козачкам.

Все грізне значіння козачого фронту зрозумів тогочасний червоний "главковерх" Троцький, який кинув лозунг: "Фронт козачий небезпечніше від фронту німецького!"

Це значіння козачого фронту робиться ще білше зрозумілим, коли взяти на увагу, що в так нині прославляемій російській Добровольчій Армії генерала Денікіна, в її найліпші менти нараховувалось всього девять тисяч бойців.

Коли була програна війна козаків проти більшовиків, то значна частина козачого народу, в неперервних боях з наступаючими червоними, відступила на чорноморське побережа, потім була перекинута до Криму, а зрештою емігрувала за кордон.

Але Козацтво емігрувало не як окрема соціальна група населення, не як клас, але як окремий нарід, держава, що понесла поразку в боротьбі з зовнішнім ворогом; так в свій час залишали рідні терени бельгійці, або серби. Уходили за кордон: Отамани/Президенти/, Круг, Рада/парламенти/, армія, кадри якої ще й досі збереглися в Болгарії та Югославії, всі державні установи: Сенат, Суд, державний музей, архів, державна скарбниця, уряд, місцеві державні та громадські інституції, інститути.

Жадний нарід б. Росії не виїшов за кордон так організовано, з такими якими державними ознаками, як Козацтво. /Козаки вважають Українців козакою Нацією, яка була перенем, з якого Козацтво виїшло - запорожські, або дніпрові козаки. Ред./

На сьогодні загальна кількість козаків-емігрантів нараховує приблизно 50 тисяч військ, головним чином, елемент порівнюєчи молодий, цілком пригодний до нової активної боротьби, вишколений та маючий досвід у військовій справі.

Звичайно, в цій загальній масі існують різні політичні течії. Тому, що в козацькій еміграції мають всі класи населення, то вона ділиться так би мовити, горизонтально на дві нерівних частини: одна - це бувші громадські діячі, політичні керівники, інтелігенція, а друга більша частина - народня маса. Зрозуміло, що ця остання/маса/ не має свого виразного, яркого політичного обличчя, але вона має одну певну і міцну позицію - непримиримий антибольшовизм.

За посідання симпатій цієї маси борються різні політичні ділки та організації серед козацької еміграції. Різні ідеї і програми формулюються, політичні організації творяться представниками цієї першої частини -б. громадськими ділками та молодим козаком університетською інтелігенцією.

Цей перший слой т.зв. козацької політичної еміграції перш за все різко ділиться на два табори: на захисників єдності б. Російської Імперії і на захисників ідей козацького державного самовизначення, яких звуть самостійниками, але які самі себе називають козаками-націоналістами.

Табор козачих "єднотеліміців" не уявляє з себе одного цілого. В ній існують всі політичні відтінки російської еміграції, починаючи від прихильників Керенського і кінчаючи російськими монархістами-"младоросами".

Жадна з цих течій не провадить більш-менше регулярної політичної роботи серед козацької еміграції, за винятком групи козаків-младоросів, які раніше багато робили шуму, але в останній час якби відходять до історії. Про цей козацький-"єднотеліміський" табір можна було б цілком і не згадувати, якби там не були Військові Отамани - Донський, Кубанський та Терський, що намагаються влаштуватися на двох стільцях - російським і козацьким, але до яких багато козаків, по старій козацькій традиції, ставляться як до символу вищої козацької влади.

В цій таборі нема ясної козацької політичної ідеї, програму, більш-менш солідної організації. Весь програм цього табору зводиться до досить розпливчатого лозунгу: Єдина неділимка Росія та виборні Козачі Отамани, що, звичайно, нікого заковольнити не може.

Цілком инакше стоїть справа з рухом козаків-націоналістів. Цей рух має свою ясну, чітку сформульовану та досить стриману, цільну і обгрунтовану козацьку політичну ідею, яку коротко можна висловити в трьох словах: Визволення, Відродження і Творчість: визволити з-під влади Москви Козачі Краї - це перед усім; відновити в свій час проголошені і вже існувавші Козачі Республіки - це друге, і, нарешті, створити з цих бувших і відновлених Козачих Республік єдину, незалежну, союзну Державу - Козацію.

Кожна частина цього єдиного задання має свою підставу і виправдання. Для козаків не було і нема зла страшніше, як російський більшовизм. Вони не знали і не знають для нього нічого ставлення, як боротьба проти нього. 18 років тому вони провадили героїчну боротьбу проти більшовиків не лише в ім'я протиставлення злу, але і в ім'я позитивних начал. Ці начала, в уявленні козаків, з національною ідеєю, протиставленою руйнівній, космополітичній, комуно-інтернаціональній ідеї. Конкретно - козаки солідаризувались з поневоленими народами СРСР в їхній боротьбі за національну свободу і незалежність. І тепер, проблема миру і війни, що так турбує багатьох, на переконання козаків, є, головним чином, наслідком невирішеної національної проблеми взагалі, а зокрема проблеми національностей Сходу Європи. Ідеалом і справедливим розв'язанням цього питання є в той же час і один з головних принципів загального замирення і спокою.

В кожному разі, створення в Європі політичної і економічної рівноваги, ус-
талення мирних, ширих стосунків між народами лежить на шляху задоволен-
ня справедливих стремлень поковолених народів Сходу і Європи, що, при нали-
чу диктатури Москви, сягнути неможливо.

/Кінець буде/.

Шамба БАЛІНОВ.

З МІЖНАРОДНОГО ЖИТТЯ.

Ю. Л.

Основний факт, що домінує політичне життя Європи — це ліквідація жене-
вської ідеології. Ліга Націй народилась після Версальського договору і
грала важну роль в політичному житті, як довго цей договір був в силі; в
міру того, як від Версальського трактату залишалось все менше й менше,
зменшувалась и роль Ліги Націй. Остаточний удар наніс їй італо-єгипетський
конфлікт, і від цього удару, треба думати, Ліга Націй ніколи більше не
підніметься.

Сьогодні Європа остаточно пірвала з мирною женевською фразеологією і
мріями про колективну гарантію, щоб вернутись до старого принципу подві-
йних і потрійних договорів.

В цій новій системі союзів ролі де-яких малих держав і Польщі не є ще
цілком ясними. Натомість лінія розділу між великими державами намічена
досить ясно. Під цим поглядом проголошення неутралітету Бельгією спричи-
нилось до прояснення, можна думати, тривалого, політичного горизонту на
заході. Категорично відмовившись від будь-яких наступових намірів, Бельгія
тим не менше залишається воєнним союзником Франції і залишає за собою пра-
во прийти їй на поміч, в разі невикликаного нападу на цю останню.

З другого ж боку недавня заява французького уряду про його готовність
прийти на поміч Англії заява Ідена про рішення Англії допомогти Франції
в разі неспровокованого нападу — приводять до висновку, що на випадок
війни на заході, Німеччина матиме проти себе спільний фронт трьох держав.

Про те, що Німеччина має агресивні наміри на заході, твердити немає
жодних причин. Як повідомляють французькі часописи, німці скупчили на
французькій кордоні, особливо ж на його північній і ще більше південній
краях, три чверти всіх своїх військових еффеєтивів. Як що ці відомості
відповідають дійсності, то присутність цих сил можна пояснити наміром нім-
ців створити погрозу французькій оборонній лінії і паралізувати спробу
французького наступу в тій разі, коли б Франція захтіла прийти на поміч
своїм союзникам. Тоді, сильна на заході і захищена польським екраном на
сході, Німеччина мала б вільні руки в середній Європі, з окрема проти Че-
хословаччини, якій, як здається, призначено бути першою жертвою своїх не-
наситних сусідів.

Зріст військової мочи Німеччини йде разом з її успіхами на ґрунті ди-
пломатичнім. Подорож італійського міністра закордонних справ до Берліну
показала, що зближення цих двох держав стало фактом, а публичний захист
Муссоліні угорських претензій на славіанські землі зайвий раз показує, що
Італія, не дивлячись на всі свої заяви, все ще рахує себе напією "незадо-
воленою". Правда, між Берліном і Римом немає і не може бути повного дові-
ря. Німці добре знають ціну італійської "вірності", так само, як італій-
ці не переоцінюють німецьку "щирість". Корінні їхні інтереси є цілком
протилежні, але взаємні інтереси тимчасові дозволяють двом сампевним
проводирям вести поки що певну спільну політику: і той, і другий сподіва-
ються пожитись за рахунок Франції.

Внутрішнє положення Франції залишається непевним. Соціальні реформи, за-
тверджені законами, зустрічають великі труднощі при переведенню їх в жит-
тя. План громадських праць починає переводитись в життя, але значного зме-
нення кількості безробітних ще непомітно; підвищення заробітної платні
залишається без впливу на загальний стан робітництва, бо вирівнюється од-
ночасним підвищенням цін на продукти. Бюджет на 1937 рік зведено з дефі-
цитом, з розрахунком на майбутнє поліпшення економічного стану; дефіцит
в дійсності буде ще більшим, як що надії на економічне поліпшення не оп-
равдаються. Атмосфера взаємного недовіря не зникає, і французькі комуніс-
ти, користаючи з такого стану річей, роблять спробу опанувати ситуацією.
За час існування уряду "Народного Фронту" комуністична партія значно зро-
сла численно і організаційно. Комуністи покрили Францію сіттю комітетів,

мають бойові організації військового типу, що підлягають суворій дисципліні. Підчас соціальних конфліктів комуністи грають роль проводирів і тим придбали собі симпатії у певної частини робітництва. Але на проведення чисто партійної політики комуністичні вожаки не зважаються, боючись направити проти себе більшість населення. Свої зусилля вони скеровують на те, щоби скомпромітувати соціалістів в очах робітничих мас, сподіваючись виграти від цього при майбутній урядовій кризі. Праві французькі партії, досить численні, спільно організовуються, але від різких виступів утримуються, боючись прискорити тим зовнішню війну.

Очікуючи війни великої, ми є свідками війни малої, що ведеться на еспанській землі, але яку можна вважати міжнародною, як по складу військових сил з одного і другого боку, так і по інтересу, що вона викликає у цілому світі. Ведеться вона при існуванні "комітету невмішання", фактична роль якого є дивитись за тим, щоб одна "неутральна" держава не допомагала білим більше, ніж друга така ж "неутральна" держава допомагає червоним. Советська допомога Мадриду зброєю і людьми вирівняла відношення сторін, і війна прийняла характер позиційної, розрахованої на фізичне знищення ворога.

На Україні останнім московським процесом мав наслідком нові масові арешти. Заарештовано більш 7000 людей різного стану, в тому числі і військових, що займали вищі посади в червоній армії. Окупанська влада залишається тим, чим вона завжди була: дикою ордою, що ніякого аргументу — крім фізичного знищення — не признає. Майже те саме діється і на західних українських землях, де окупанти — одні в більш, другі в менш брутальний спосіб намагаються знищити навіть і українське ім'я, примушуючи перепроблювати на инший лад свої прізвиська, вимагаючи назви "руси" або "малопольяки" і т.и. та катуючи найбільш активних українських патріотів.

Але твердо віримо, що час визволення вже недалеко та що сини України зможуть з більшою користю віддавати своє життя за Батьківщину.

З ЖИТТЯ ЗАПОРОЖЦІВ.

Член Паризької Філії Товариства славнозвісний п. Проф. Василь ЄМЕЦЬ перебуває тепер в Канаді, куде він виїхав на запрошення канадських українців в концертне турне. З канадських українських, англійських та німецьких часописів довідуємось, що ця подорож має просто триумфальний характер: як українці, так і чужинці захоплюються чудовою майстерною грою нашого великого артиста. В чужинецьких часописах містяться дописи не тільки про українську культуру і мистецтво, але і взагалі про українське питання. Крім своєї так би мовити артистичної пропаганди, п. Проф. Ємець при кожній нагоді знайомить чужинців і з нашими бажаннями, з нашою історією та докладно з'ясовує сучасний стан України. Чи то на бенкеті, що влаштовуються на його честь, чи на якійсь принагоді — все рівно, він не упускає жiadної можливості, щоби підняти українську справу. В одному з листів, що мають в редакції від канадських українців, пишуть, що "Проф. Ємець виступає в дійсній ролі посла майбутньої Української Держави".

Але пропагуючи українську справу серед чужинців, п. Професор не забуває і подати відомості своїм землякам про стан української еміграції в Європі, а зокрема про еміграцію військову, виділяючи з неї Товариство Запорожців, яке організацію виключно військово-патріотичну. Ті симпатії і прихильність, що мають запорожці в Канаді, свідчать, що українці в Канаді в своїй переважаючій більшості поділяють і підтримують наші основні засади — не політикування, а національно-патріотична ідеологія, не партії, а Нація, та що не плачем, а мечем ми здобудемо свою волю.

Товариство Запорожців гордиться п. Професором ЄМЕЦЕМ, яке своїм старим активним членом, що старовинні ліпші запорожські традиції має не словами тільки, а і в серці.

15 листопаду м.р. відбулося урочисте відкриття Філії Товариства у м. Вілларю, що мало місце в помешканні Української Школи, працю в якій проводять члени Філії Пор. Сидоренко, як вчитель, та Хор. Кузь, як Завідуючий Школою. Відкрилась урочистість відспіванням Національного Гімну, який виконав хор Школи під орудою Пор. Сидоренка. Після цього Старший Групи Запорожців у Вілларю Хор. Кузь відкрив Збори промовою, в якій зазначив вагу організації та закликав до ще більшого зміцнення товариської дисципліни та до спільної праці. Генеральний Писар Товариства Сотник Тарнавський в імені п. Голови та Управи Товариства привітав присутніх Запорожців та ого-

мосив Філію у Вільєрх існуючою з 15-го листопаду 1936 року.

Окресливши завдання Філії, Генеральний Писар зазначив, що успішна праця може пресадитись тільки в тім разі, коли всі члени Філії будуть активними та допомагатимуть Управі в її праці. Після прочитання Генеральним Писарем привітань, що надійшли, Голова Філії Хор. Кузь доручив відзнаки Товариства новим членам Пор. Сидоренкові та Підстарш. Колонійцеві.

Далі забрали слово п. Пор. Сидоренко, що висловив свої думки що до Товариства, та п. Голова місцевої Української Громади Нікітін, який підкреслив в своїй промові, що він є радий бути присутнім на Святі тому, що він бачить що Товариство Запорожців, у відміну з іншими організаціями, стремить до об'єднання емігрантів.

Офіційна частина Свята закінчилась співами учнів Школи під орудою Пор. Сидоренка. По закінченню Свята відбувся товариський бенкет.

Почесний Член Товариства Запорожців п. Генерал СВАРИКА в своїй статі "Чужинецька Допомога" ставить питання, оскільки є жертвні Запорожці, а також оскільки за цей короткий час популяризувався "ЗАПОРОЖЕЦЬ".

Нижче ми друкуємо спис надісланих до Товариства грошових пожертв, а також і ті листи, при яких ці пожертви надсилались.

4 грудня 1936.

До Редакції часопису "Запорожець".

Цєю дорогою засилаю найсердечніші поздоровлення з Різдвяними Святами й Новим Роком п. Генералові Омеляновичу-Павленкові, п. Генералові Свариці, одному з основоположників відродженого Війська Запорожського п. Генералові Присовському, Голові Товариства Запорожців п. Полковникові Дубовому, Генеральному Писареві Сотнику Тарнавському і всьому розпорошеному по світі Війську Запорожському.

Дай Боже, щоб Запорожці в Новім Році ще більше об'єднались, щоб запорожські лави ще більше зросли, а Україна знову стала незалежною могутньою державою.

При цій нагоді складаю 5 доларів на пресовий фонд "Запорожця" і кличу всіх, кому дорога запорожська ідея, зложити і свою, хоч би і найменшу жертву.

Василь СМЕЦЬ,

Однорічник полку Гетьмана Петра Дорошенка, б. Козак Бойового Куріня Військового Міністерства У.Н.Р.

До Адміністрації "Запорожця" у Франції,
На руки ВП. Пана Сотника В. Болубана.

З А П О Р О Ж Ц І !

Прочитали ми бюлетень славного Війська Запорожського "Запорожець". Його зміст, його видержаність, його безмежний патріотизм, що б'є блискучим промінням з кожної сторінки так бідної виглядом, і так бажаної і повчальної змістом, а головне військовістю - часописі, все це захопило нас.

Ми яко бувші старшини і стрільці з Армії У.Н.Р. і з Української Галицької Армії, а рівнож з англійської - шлемо Вам найгорячіший привіт.

Ми кличемо: Зберігайте кадри славного Запорожського Війська! Поповнюйте його лави!

Ми віримо, що наші бойові побратими, славні лицарі Запорожці в недалекому часі знову впишуть блискучу сторінку в майбутню історію нашої нової Визвольної Боротьби.

А поки що такий безмежно корисний орган, як "Запорожець", мусять стати друкованим часописом, і ми віримо, що він вnedовзі ним стане.

Напружіть всі свої матеріальні сили, а ми зі свого боку матеріально Вас піддежимо.

Тимчасом наспіх залучаємо нашу скромну жертву на пресовий фонд "Запорожця".

ХАЙ ЖИВЕ СОВОРНА УКРАЇНСЬКА ДЕРЖАВА!

ХАЙ ЖИВЕ СЛАВНЕ ВІЙСЬКО ЗАПОРОЖСЬКЕ - УКРАЇНІ НА СЛАВУ І НА ПОСТРАХ

ВСІМ ЇЇ ВОРОГАМ!

Підписи: Л. Войвар, однорічник - 1.00 долар, Др Т. Дадків, поручник УГА,

І.00 доляр, о. Др. В. Кушнір, поручник У. Г. А. б. член Української Військової місії у Римі - І.00 доляр, В. Борецький - І.00 доляр, Інж. Й. Печенюк, сотник У. А. - 0.50 центів/підстаршина Англіїської Армії/, Студент Прав Д. М. Ільчишин - підстаршина Англіїської Армії - 0.50 центів, В. К. Чиж, стрілець У. Г. А. і Анг. Армії - 0.50 центів, п. Павлюк - 0.50 центів, М. Лазечко - 0.25, О. Масофій - 0.25, А. Федусь - 0.50.

Всіх разом зложено і залучено готівкою в цьому листі: 7.00 доларів.

З військовим привітом;
Володимир Кость Чиж, в.р.

Едмонтон, Альта, 5 грудня 1936.

До Генеральної Ради
Війська Запорозького
на чужині.

Високодостойна Генеральна Радо!

З останнього числа "Запорожця" довідуємось, що наші Славні Запорожці далі тримаються разом і далі готові послужити Україні. Хоч, як бачимо з Вашого часопису, Ви ще й досі стоїте на нейтральнім становищі, між українським хаосом з його зігнаним наскрізь отаманським демократизмом і гетьманським державницьким рухом, ми все таки цінімо Ваш великий патріотизм і Вашу відданість Батьківщині-Україні. Тому вітаємо Вас, як патріоти патріотів і добрих воїнів, що в останній боротьбі виявили себе нашим найкращим і справді героїчним військом.

Знаючи, в яких тяжких умовах перебуває наша військова еміграція в Європі, ми зібрали на Допомоговий Фонд для хорих і безробітних Запорожців 19 доларів. Просимо прийняти цю суму від нас, яко щирим вияв нашого традиційного козацького побратимства.

Хай живе Його Світлість, Ясновельможний Пан Гетьман! Хай живе Славне Військо Запорозьке!

А. Стира,
писар ІУ Округа СГД.

Володимир Мудрик,
Окружний Отаман ІУ Округа СГД
в Канаді.

До Генеральної Управи Війська Запорозького в Парижі.

Висока Генеральна Управо!

Ми, нижче підписані Українці, здебільшого роджені далеко за межами Рідної Землі, довідались, що Вами робляться заходи для реставрації Вашого Божового Стягу. Маючи на увазі, що тут ходять: не о звичайний собі прапор, тільки о стяг, освячений в боях з ворогами за Українську Державу, що під ним за Волю України умірали Ваші боєві Побратими, що він належить нашому Славному Війську Запорозькому, яке своєю кров'ю вписало одну з кращих сторінок в історію наших визвольних змагань, а Україні дало лицаря з лицарів і славного во віки і віки Героя бл. п. Полковника Болбочана-Кримського, що вже недалеко той час, коли Запорожці знову понесуть свого боєвого прапора вперед за Волю України, -

Ми просимо прийняти наші скромні жертви на реставрацію Вашого Стягу, що рівнож є загально-українською святинею.

Нехай під Вашим реставрованим Прапором Ваші лави ще більше зростуть, ще більше здисциплінуються Україні на користь, а Війську Запорозькому на вічну Славу.

Др. Іван Верхошин - І.00, Д. Пронюк - 0.50, П. Лазарович - І.00, С. Пилипів - І.00, Д. Янда - І.00, П. Остапчук - І.00, П. Міський - І.00, Др. Ф. Бовда - І.00, В. Челядин - І.00, П. Васишин - 0.50, В. Ємець - І.00, М. Кечанин/серб/ - 0.50, О. Лукіяничук - 0.50, Г. Тишук - І.00, І. Світик - І.00, І. Киріак - І.00, І. Андрусів - 0.50, І. Якимець - 0.25, В. Купченко - І.00, Г. Леськів - 0.25. Разом - 16 доларів.

Зібрано і надіслано до Редакції по підписному листу ч.4 на пресовий фонд "Запорожця": Хор. Кузь - 5 фр., Підст. Суський - 5, Підст. Лук'яненко - 5, п. Єфременко - 3, Підст. Коломієць - 3, п. Упиренко - 3, п. Тютюник - 2, Пор. Сидоренко - 1, Пор. Калініченко - 5, п. Сушко - 2, п. Власенко - 2, п. Бачинський - 2, Хор. Ляшко - 3, Самойлюк - 4, а всього - 45 французьких франків. Збірку провадив Підст. І. Лук'яненко.

До цього часу поступило по підписному листу ч.І на пресовий фонд:
Полковник Дубовий-ІО Франків, Сотник Болобан-ІО, Поручник Пономаренко-ІО,
Хор.Сушицький-5, Сотн.Крушинський-5, А.Субенко-5, Царевич-І, Грицюк-2, Підст.
Козлів-5, Сотник Лобода-30, Поворозник-5, Підполк.Мокієвський-ІО, Базилюк-5,
Підполк.Мар-ІО, Хор.Корнійчук-28, Сотник Друзь-2, М.Лозович-3; всього-І46фр.

Товариство Запорожців приносить свою щирю подяку всім жертводавцям.
Дальший спис одержаних пожертв буде надруковано в наступнім числі "Запо-
рожця", що вийде І березня.

За браком місця редакція не мала змоги примістити в нинішнім числі
всіх прийнятих статей, за що просить вибачення Шановних Авторів.Ці статі
будуть приміщені в наступнім числі.

Продовження замітки на французській мові про Україну/Галичина, Закар-
паття та Буковина/ буде рівнож надруковано в наступнім числі.

Редакція виправляє прикру помилку, що трапилась в статі п.Генерала
Сварики:"Що потрібно,аби бути корисним членом Товариства":стор.5 ч.5 тре-
ба читати:"отже з цього історичного прикладу", а не "з цих двох"і т.д.

На одержані запитання Редакція відповіла листовно.

Редакція повідомляє тих читачів, що не надіслали грошей за раніше
надіслані числа "Запорожця", що їм надалі журнал висилатись не буде.

Тих же, що бажають одержувати "Запорожця" ласкаво просимо вирівняти
свої залеглисти.

Ціна окремого числа:

Франція -- 2 франка,
Чехословаччина -- 3 корони,
Югославія -- 5 динарів,
Швейцарія -- 0.40 сантимів,
Румунія -- 25 лей,
Польща -- 0.75 грошей,
Литва -- 0.70 літ,
Голандія -- 0.20 гульденів,
Італія -- 2 ліри,
Болгарія -- 10 левів,
Бельгія -- 3 бельг.франка,
Австрія -- 0.60 шил.,
Англія -- 5 пенсів,
Сполучені Штати Півн.Америки -- 0.20 центів,
Канада -- 0.20 центів.

Rédaction et Administration
33 bis, Boulevard de Belfort
MONTREUIL s/Bois (Seine)

Rédacteur : Victor Boloban
La Gérante : Mme Doubovy
Imprimerie Spéciale : 33 bis, Bd. de Belfort, Montreuil s/Bois (S)